

Гласило
Епархије нишке
за хришћанску
просвету и
културу

Пета серија
Број 25
(3/2022)

Архимандрит
Кирил Ховорун
**ПАТРИСТИКА ПОСЛЕ
НЕОПАТРИСТИКЕ**

Митрополит
Анатасије Лимасолски
**УМ СЕ МОРА НАУЧИТИ
ТИШИНИ**

Проф. др Кристина Митић
ВИДОВДНАК

Др Милан Ранђеловић
**ХРИШЋАНСКО
СТАНОВНИШТВО НИША
У XVIII ВЕКУ**

Гласило
Епархије нишке
за хришћанску просвету
и културу

Излази са благословом
Његовог преосвештенства
Епископа нишког
г. Арсенија

Пета серија, број 25 (3/2022)
Први број прве серије
објављен 1899. године
Излази четири пута годишње

Издавач:
Православна епархија нишка

Адреса:
Епархија нишка,
Епископска 3, 18000 Ниш

Е-mail:
glas@eparhija-niska.rs

Уређивачки одбор:
протојереј Дејан Јовановић
јеромонах Игњатије Ђорђевић
јереј Владе Капларевић
јеромонах Николај Јоцић
протођакон Далибор Мидић
др Дарко Крстић, проф.
Лазар Павловић, проф.

Уредник:
Ивица Живковић

Лектура:
Милена Мишић Филиповић
Дизајн и компјутерска обрада:
Ѓакон Милорад Милосављевић

Фотографије на
предњој и задњој корици:
Михајло Лазаревић

Штампа:
„Scero print”, Ниш

Тираж:
1500 примерака

Глас Епархије нишке излази
уз помоћ Управе за сарадњу са
црквама и верским заједницама
Министарства правде Владе
Републике Србије

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

271.222(497.11)-773

ГЛАС Епархије нишке :
гласило Епархије нишке за
хришћанску просвету и културу/
уредник Ивица Живковић. -
2022, бр. 25 (јул). -
Ниш : Епархија нишка, 2022-
(Ниш : Сцерио Принт). - 30 стр

ISSN 2560-3469 =
Глас Епархије нишке
(Ниш. 2022)

COBISS.SR-ID 229429004

УВОДНО СЛОВО

НАШИ МЕДИЈИ 1

Реч уредника

БОГОСЛОВЉЕ

Свети Јован Златоусти 2
КАО ШТО ЗЛАТО КУШАНО
У ВАТРИ ПОСТАЈЕ ЧИСТИЈЕ

Протојереј Златко Василић 3
ОД СТВАРАЊА СВЕТА
ДО РОЂЕЊА ЦРКВЕ

Архимандрит Кирил Ховорун 5
ПАТРИСТИКА ПОСЛЕ
НЕОПАТРИСТИКЕ

Жан-Клод Ларше 8
ПРИНЦИПИ ПРАВОСЛАВНЕ ЕГЗЕГЕЗЕ

Свети Исидор Пилусиот 10
ПОСЛАНИЦА ЂАКОНУ ЕВТОНИЈУ

ДУХОВНЕ ПОУКЕ

ДА ОСЕТИМО ОДБОЈНОСТ 11
И НЕПРИСТАЈАЊЕ НА ГРЕХ

Разговор са ѿрођосинђелом Јованом,
настојатељем Манастира Светиој Јована
Крстийишеља код Горњеј Мајшејевца

ПОУКЕ О ЉУБАВИ 14
Светог Игњатија Брјанчанинова

ЦРКВА И САВРЕМЕНИ СВЕТ

Митрополит Атанасије Лимасолски 16
УМ СЕ МОРА НАУЧИТИ ТИШИНИ

Страхиња Костадиновић 18
ВИДОВДАНСКА ЕТИКА ИЗБОРА

Јелена Љубеновић 20
ПРАВОСЛАВЉЕ

КАО ИСКРА ИНСПИРАЦИЈЕ
У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ

ХРИШЋАНСКИ ЖИВОТ

Јереј Драган Станковић 23
ЦРКВА СВЕТОГ ЈОВАНА НА БРДУ
КУМИГА У ПАРОХИЈИ ОРЉАНСКОЈ

Протојереј Иван Симић 25
ПРАЗНОВАЊЕ СПАСОВДАНА
У ГОРЊЕМ МАТЕЈЕВЦУ

Проф. др Кристина Митић 27
ВИДОВДАНАК

Беседа изговорена на
Видовданској академији у Нишу
28. јуна 2022. године

ИЗ ПРОШЛОСТИ

ЈЕВАНЂЕЉЕ РУСКОГ ЦАРА НИКОЛАЈА 32
Манастир Свети Роман
у Ђунису, 1847. година

Драгољуб Ж. Мирчегић 33
СПОМЕН-КОСТУРНИЦА
СВЕШТЕНИКА НИШКЕ ЕПАРХИЈЕ
ПОБИЈЕНИХ ОД БУГАРА У
ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ

35 Др Милан Ранђеловић
ХРИШЋАНСКО СТАНОВНИШТВО
НИША У XVIII ВЕКУ

38 Дејан Ристић
ТОЛСТОЈ СПОЈИО САМО СУДБИНЕ
Сведочанство о ѿковнику Николају
Николајевичу Рајевском

40 Лука Миленковић
ХРАМ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА
ДИМИТРИЈА У ПАСЈАЧИ

КАТИХЕЗА

42 Протојереј ставрофор Лаврентије Фарли
ОДАКЛЕ ДОЛАЗИ КИША?
Једна лекција из верске наставае

44 Марко Трајковић
ХРИШЋАНСКИ КОНЦЕПТ
ПРИЈАТЕЉСТВА

46 „КВИЗИРАЦИЈА ЗА СВЕ”
Усљех нишких основаца на републичком
ѿакмичењу из верске наставае

ПРИКАЗИ И ДОГАЂАЈИ

48 СЛОВО
Часопис Бојословије
Св. Кирила и Методија у Нишу

49 ГРАДСКА СЛАВА СВЕТИ ЦАР
КОНСТАНТИН И ЦАРИЦА ЈЕЛЕНА
2022. ГОДИНЕ У НИШУ

51 АКТИВНОСТИ НИШКЕ ЦРКВЕНЕ
ПЕВАЧКЕ ДРУЖИНЕ „БРАНКО”

52 ДРУГО ДЕЧЈЕ КУЛТУРНО ЛЕТО
У МЕТОХУ

54 НОВИ ДОКТОР БОГОСЛОВСКИХ
НАУКА У НИШУ

ИЗ СВЕТА КУЛТУРЕ

55 Јеромонах Николај Јоцић
ПИСМО – ГЛАВА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

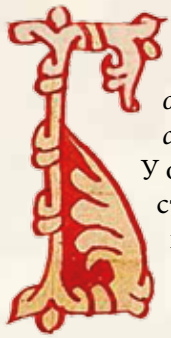
57 ИЗ ЛЕТОПИСА
ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

58 СЛУЖЕЊА ЕПИСКОПА
НИШКОГ Г. АРСЕНИЈА

60 Епископ нишки Арсеније
СВЕТ И ДАЉЕ ИМА ПОТРЕБЕ
ЗА АПОСТОЛИМА МИРА
Део беседе изговорене на
свештој архијерејској литургији
на ѿразник Светиога цара
Константина и царице
Јелене у Нишу
2022. године

НАШИ МЕДИЈИ

појави у телу, оправда се у Духу, показа се анђелима, проповеда се незнабошцима, верова се у свету, вазнесе се у слави (1. Тим 3. 16).

У овим речима најсажетије се описује и тумачи све што су Свети апостоли проповедали. Ово је блага вест спасења људском роду, откровење Божје љубави према свету и једина истинска обнова човековог достојанства.

Пратећи догађаје из читавог света – па и из наше непосредне околине – путем средстава јавног информисања, ми се данас све више суочавамо са злим вестима које слуте и наговештавају пропаст људском роду, објаву мржње људи једних према другима, и непрекидни низ пораза човековог достојанства.

Будемо ли више душом привржени благој вести Светих апостола, то ћемо већи опрез и дистанцу показивати према злим вестима с „домаћих и светских медија”. Похитамо ли ка непресушном извору здравља у светој апостолској цркви, сачуваћемо се од менталног, душевног и телесног обољења у које нас гура пометња овога века. Будемо ли се дубље оснажили у тишини која нас свише позива, мање ће нас обасипати ларма која одасвуд заглашује. Што више стојимо и ходимо у слободи Духа којом смо ослобођени, то смо мање плен светских моћника који гледају да нас заувек поробе. Ко слуша заповест Божју да љуби своје ближње, тај неће пристајати на гласове који га наводе да друге презире и осуђује. Ко има очи да види и уши да чује оно што је прво и једино битно, истину Божју, њега (и њу) неће више нико опчињавати, варасти и застрашивати непрегледним мноштвом лажних истина и завера људских.

На сваку реч којом нас плаше, обесхрабрују, збуњују, понижавају и раздражују многи око нас, правећи се мудри и разборити, станимо право и одговоримо по једном речју коју су нам апостоли записали у Светом писму, коју је Отац неба и земље открио безазленима.

Свети апостоли Петар и Павле, загрљени на светој икони којој се у цркви клањамо, духом једно са мноштвом светих проповедника и сведока Божје вере, нама су и данас једина мера и мерило речи коју ваља слушати и којом се ваља другоме обраћати, како бисмо и себе и друге подигли и привели Богу. Нека они буду наши медији, које свим својим бићем пратимо и у које се свакога дана укључујемо. У њима је наш имунитет и снага, чистота наших мисли, утеха и смирење наших срца и оно што ћемо мирне душе и с надом предати својој деци. ■

Ивица
Живковић

1
УВОДНО СЛОВО

Бог
се јави
у телу,
оправда се
у Духу,
показа се
анђелима,
проповеди се
незнабошцима,
верова се
у свету,
вазнесе се
у слави.
(1. Тим 3. 16)

Свети Јован Златоусти

КАО ШТО ЗЛАТО КУШАНО У ВАТРИ ПОСТАЈЕ ЧИСТИЈЕ

Из Дела Светиої Јована Златоустої,
том пети, издање Епархије нишке 2016.

Одломак из „Беседе на Другу посланицу Коринћанима
Светог апостола Павла – Опет на исту изреку:

*Имајући исти Дух вере као што је написано,
и зашто сви заједно уживају добра,
и о милостињи“*

Немојмо се нити узносити код добрих дела (својих), нити падајмо код искушења што ударају на нас, нити се у сигурности мира препуштајмо лакомислености, него вазда будимо трезвени и будни. Јер и ми имамо рвање са пожулама природе (своје). На нас сада не устају људи, него задовољства телесна, не ратују са нама тирани и цареви, него гнев, ерос сујете, завист, оговарања и небројене (друге) душевне страсти. Пошто смо се, дакле, ослободили оних искушења, да надвладамо и ова. Због тога вас и подсетих на тешкоће оних времена, да би онај што је на муци и сада отуда имао довољну утеху, а који ужива сигурност многу да уместо незгоде оних опасности уведе спремност многу са неумесним помислима. Јер све оно је написано нама на опомену, утеху и трпљење, а што је сада неопходно вама казати и поучити вас свој величини страха које су окружиле ондашње верне, и то не само учитеље, него и ученике.

Јер храброј и богољубивој души је својствено ово: бити у невољи и зло страдати, али храбро подносити искушење и (још) благодарити Ономе који је (искушење) допустио, то је ствар мужевности највеће, то је својствено души будној, ослобођеној свега човечанског.

Као што злато кушано у ватри постаје чистије, исто тако и душа, када се здружи са невољама и опасностима излази светлија и блиставија и скида са себе сваку љагу сагрешења. Стога је Авраам богаташу говорио да је Лазар примио зла, и овде се теши (в. Лк. 16. 25). И Павле је, пишући Посланицу Коринћанима, казао: *Зашто су међу вама многи слаби и болесни. Јер да смо сами себе исцеливали, не бисмо себи судили, а када нам суди Господ превасићемо се, да не бисмо били осуђени са светом* (уп. 1 Кор. 11. 30-32). А и блудника онога је због тога предао на мучење *шела*, да би се *дух сјасао* (1 Кор. 5. 5), показујући да овдашње искушење гради спасење, и да опасности онима који их подносе са благодарношћу јесу највеће очишћење душе.

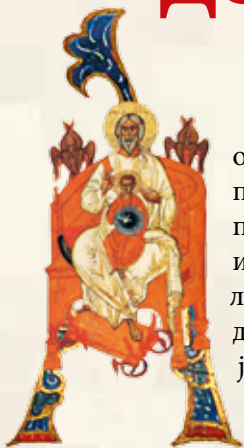
На нас сада не устају људи, него задовољства телесна, не ратују са нама тирани и цареви, него гнев, ерос сујете, завист, оговарања и небројене (друге) душевне страсти. Пошто смо се, дакле, ослободили оних искушења, да надвладамо и ова.

Протојереј Златко Василић

ОД СТВАРАЊА СВЕТА ДО РОЂЕЊА ЦРКВЕ

Силазак Светога Духа

огос, Реч Божија, која у почетку стварања, као благородно семе посејано у ништавило, покропљено силом божанских благодати, послано од Бога Оца кроз Бога Сина а Духом Светим, проклија и преобрази празнину у опипљиву материју. Дух Свети се с разлогом од самога почетка и назива животворном силом, оном која даје форму свакој твари, оживљавајући земљу и чинећи да се из ње јаве биљке и животиње по врстама њиховим, припремајући све за долазак јединствене креације, која долази као круна стварања, бића које је оличење божанског образа.

Кога то Бог позива те каже: *Хајде да начинимо човека...*? Свакако некога ко има исту силу и мисао стварања. Већ у почетку Дух Божији лебди изнад земље свеприсутан и свеиспуњавајући. Њему не наређује, њега не мора да моли, већ му говори као да договор већ постоји, да створе неко биће – човека, који ће бићи *ios-yodgar* целе земље. Једномишље неописиво, јер не ствара се некакав камен, риба, биљка по својој врсти, већ господар творевине, биће које ће бити бог на земљи и имати слободну вољу. Такву почаст није добило ниједно створење, укључујући и анђеоске силе. Који то цар ствара царство ни из чега и одмах га предаје наследнику, очекујући да ће га чувати и користити као апсолутни господар? Велика и безгранична љубав, велико поверење створењу, какво само говори о одговорности коју носи човек. Таквим се чином откривају Света Тројица, која као јединица делују.

Библијска историја људског рода пуна је сведочанстава о паду народа из нараштаја у нараштај. И поред свих Божијих помоћи и поука пророка и вођа, описаних у књигама Старога завета, људски род је губио благослов не остварујући заједницу чија би идеја водиља била да се угоди Богу и ближњем, а не себи. У Старом завету верни су само светле тачке, корен који, ширећи се, даје скромне изданке. Сав остали род неприметно борави у тами, не сврставајући се у небески народ, не трудећи се да делима буду учесници Божијег промишљања, већ искључиво празним речима (што ће остати „популарно” кроз векове до дан данас). У људском роду није било много оних који су испуњени Божијим благословом, Духом Светим, који би поред огромних чуда задржали будне душе сународника. Требало је да завет буде водиља за задобијање Духа Светога, али до тога није дошло за целокупни род људски. Стога је морао настати Нови завет, који ће уздрмати свет, који ће бити већи, савршенији и свеобухватнији, Завет који ће Духа Светога увести у свет и дати га свакоме ко Христа послатаго призна за Сина Божјег.

Животворни потоци Божије благодати, кроз речи и дела љоваплоћеног Сина Божијег, учинили су да се људи као житно класје у заједници окрену једни другима, да живе и расту скупа, и донесу стотруки плод. Да се окупе око лика Христовог као око сунца и да осете Божију благодат. Гледајући у лице једнога од Тројице, човек је препознао лик по коме је створен.

Који то цар ствара царство ни из чега и одмах га предаје наследнику, очекујући да ће га чувати и користити као апсолутни господар? Велика и безгранична љубав, велико поверење створењу, какво само говори о одговорности коју носи човек.

Аутор је архијерејски
намесник други нишки

Крштењем
народа и
незнабожаца
од душе
до душе
премрежи се
свет и повеза
у дивну
заједницу,
којој у Христу
идеја водиља
беше да
се служи
ближњем и
угађа Богу.

Окупан божанском светлошћу човек је добио могућност да поврати поверење Творца, те да постане не само господар створеног, већ и господар себе. Прво жито пожњевено донело је стотруки плод, који се раширио умртвљеним светом и засејао творевину животом.

Господ Исус Христос говорио је својим ученицима да Дух Свети неће сићи у пуноћи док се Он не врати Оцу, најављујући шта се то има збити на крају да би се испунила сва промисао Божија о спасењу. Морало се појавити опет у свету и треће лице Свете Тројице. Тако се у педесети дан од Васкрсења пројављује прво на Светим апостолима, а потом и на свима у име Христово крштенима, Дух Свети, исти онај који је својим енергијама давао живот ништавилу. Спусти се као што огањ чисти злато од нечистота, да сажеже све зло и нечисто у нама и да измени и душе и тела. На празник јеврејске Педесетнице, док су апостоли били сабрани на молитви, Дух Свети силази на њих и у трену *испунеше се сви Духа Светиога и сјагоше јоворити друким језицима, као што им Дух даваше да казују* (Д. Ап. 2. 1–4). Као што Бог помути језике народима подно Вавилонске куле, због њихове гордости и неваљалства, овде дође супротност: да апостоли сви до

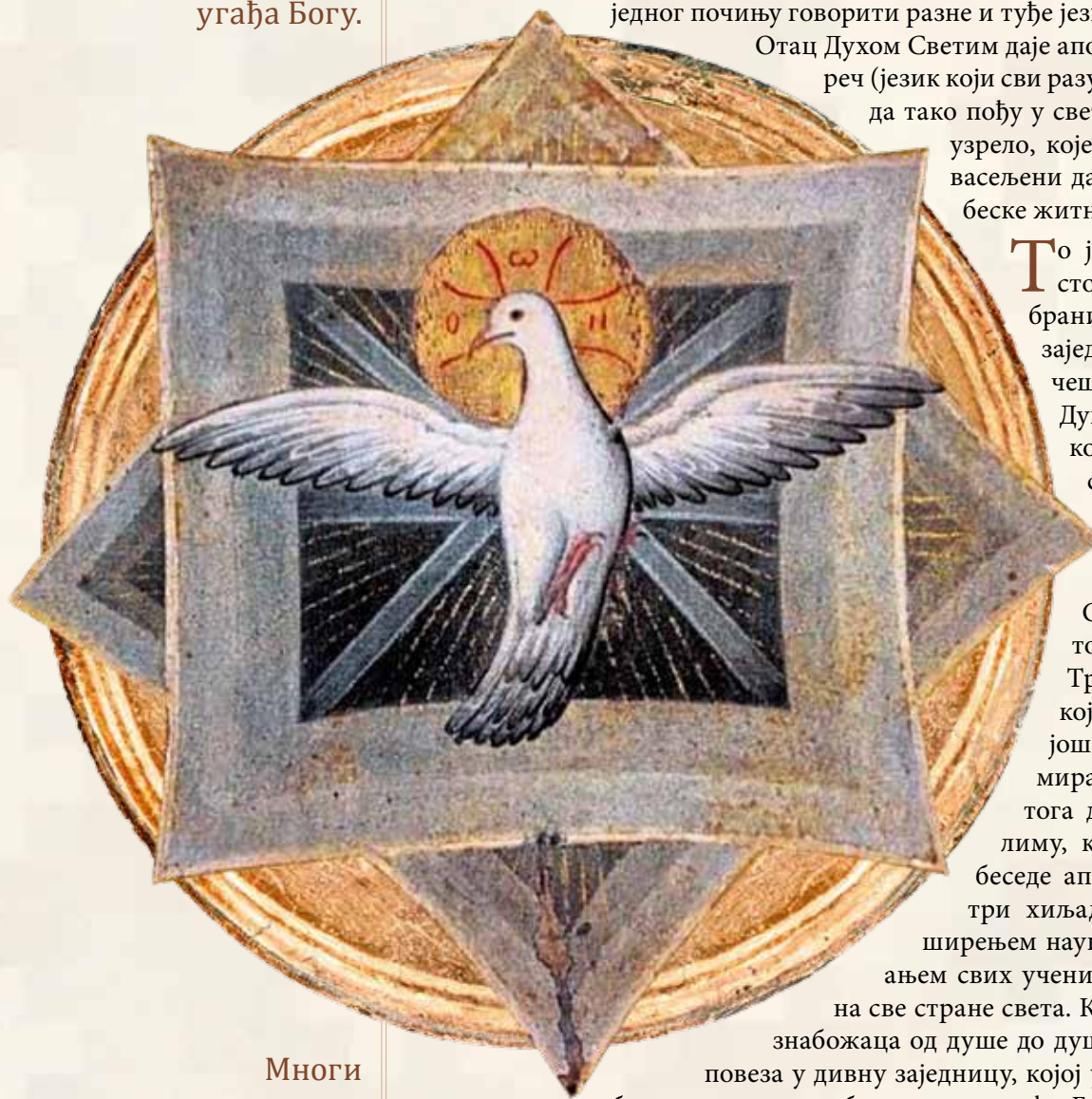
једног почињу говорити разне и туђе језике, и то тренутно. Бог Отац Духом Светим даје апостолима најјаче оруђе: реч (језик који сви разумеју, мудрост, дарове),

да тако пођу у свет и да сакупљају жито узрело, које спремно чека по свој васељени да буде сакупљено у небеске житнице.

То је рођење Цркве Христове, дан у коме су сабрани сви обрасци спасења: заједница верних, причешће, призив – долазак Духа Светога, дарови које добијамо Духом, сила у ширењу речи Божије васељеном. Још га називамо Педесетница, Силазак Светога Духа на апостоле – „Духови”, Света Тројица. Ово је празник који не престаје, који се још увек допуњава и формира до целине, отпочет тога дана на тргу у Јерусалиму, када се након ватрене беседе апостола Петра крстило три хиљаде људи, а настављен ширењем науке Христове проповедањем свих ученика који су се разишли на све стране света. Крштењем народа и незнабожаца од душе до душе премрежи се свет и повеза у дивну заједницу, којој у Христу идеја водиља беше да се служи ближњем и угађа Богу. Многи посленици

Многи
псленици
изађоше из
свакога рода
да узгоје
и спреме
житна поља
благородних
душа.

изађоше из свакога рода да узгоје и спреме житна поља благородних душа. Бог је оформио трајно Тело Христово овде на земљи, Цркву, којем је глава сам Христос, да би се запечатио и допунио Нови завет, заливањем семена-речи животворном крвљу Христовом. Тако ми из дана у дан, кад год се окупљамо на светој литургији, причешћујемо, благодаримо и служимо Богу, у Христово име облачимо крштењем, проповедамо и преносимо реч Божију, своју веру сведочимо и делима је потврђујемо, друге укрепљујемо да се сачувају и истрају – ми продужавамо празник Духа Светога и чинимо да Црква њиме живи и дише.

Архимандрит Кирил Ховорун

ПАТРИСТИКА ПОСЛЕ НЕОПАТРИСТИКЕ

днос између православних хришћана и светих отаца је сложен и има много аспеката. Сви православни, без изузетка, сматрају свете оце битним идентитетом своје вере. У исто време, мали део православних заиста чита свете оце. Већина од тог малог броја највише воли етички поучне лекције или забавне приче типа *Ойшчких изрека*. Неки користе свете оце у идеолошке сврхе. А тек мали део чита свете оце да би упознао њихово богословље. Најзад, „микроскопски” број православних изучава свете оце на примерен академски начин. Све то наводи нашу пажњу на питање метода читања светих отаца.

Један од могућих метода у изучавању светих отаца је неопатристичка синтеза. Она је стекла задивљујућу популарност међу православним научницима. Однела је превагу над другим методом, који је Митрополит Калист Диоклијски назвао „руском религијском ренесансом”. Један од отаца неопатристичке синтезе био је о. Георгије Флоровски; он је сковао тај термин и раширио га. У исто време, он није дао ниједну јасну и исцрпну дефиницију неопатристичке синтезе. Штавише, не постоји ниједна дефиниција око које би се они што користе тај метод дефинитивно сложили. Херменеутички кључ овог метода је његов назив, неопатристичка синтеза, и вероватно један слоган који се са њом повезује: „Натраг ка оцима.”

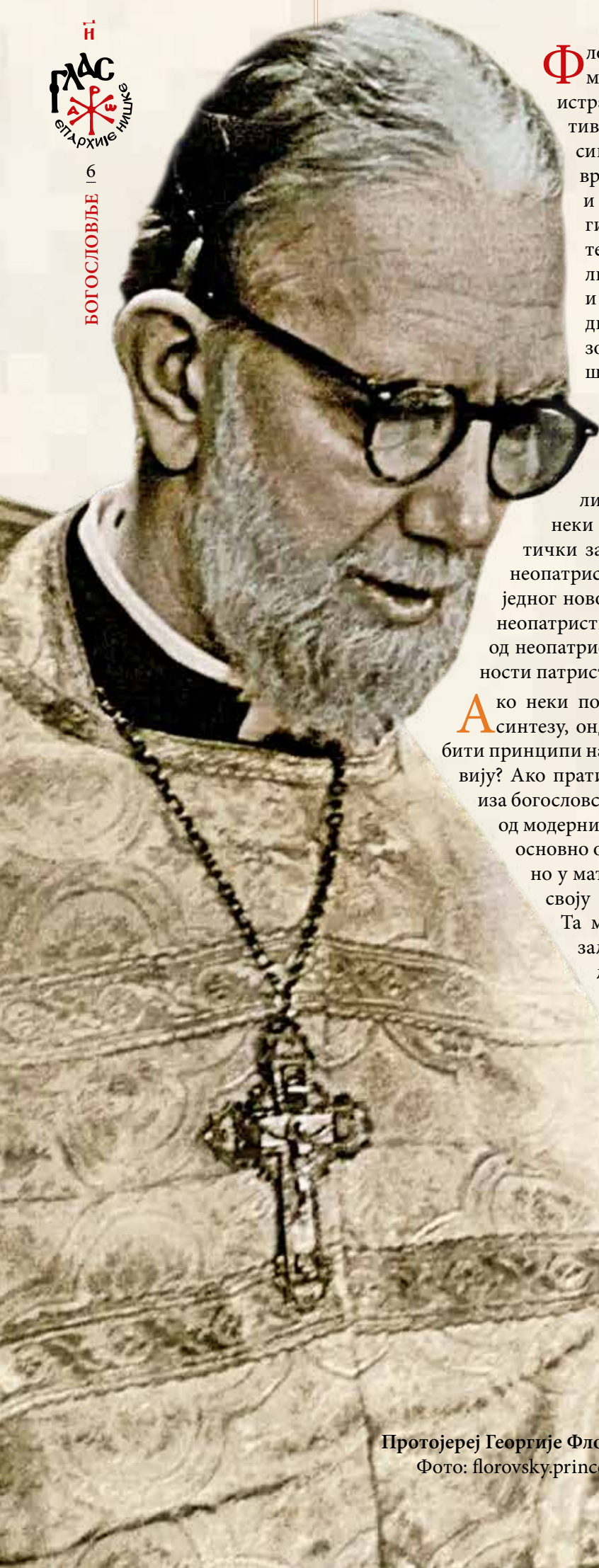
Неопатристичка синтеза била је покрет паралелан руској религијској ренесанси. Тачније речено, ова два покрета била су антагонистичка. О. Георгије Флоровски, као што је добро познато, био је велики противник о. Сергија Булгакова, кључне фигуре руске религијске ренесансе. Он је развио многе од својих идеја, укључујући и оне везане за неопатристичку синтезу, у супротности са мишљењем о. Сергија Булгакова. Коришћење светих отаца није била специфична одлика само неопатристичке синтезе. Присталице руске религијске ренесансе, укључујући о. Сергија Булгакова лично, такође су нашироко користили свете оце. Стога, разлика између ова два тренда, неопатристичке синтезе и руске религијске ренесансе, није у прихватању или неприхватању светих отаца. Она лежи негде другде.

Сви православни, без изузетка, сматрају свете оце битним идентитетом своје вере. У исто време, мали део православних заиста чита свете оце.

Заједничка одлика оних који се могу повезати са руском религијском ренесансом је њихово упражњавање филозофије. Вероватно је ова одлика условила њихов метод у богословљу. Са друге стране, већина оних које прибрајамо неопатристичкој синтези учили су историју.

Архимандрит Кирил Ховорун је помоћник декана Богословске академије Светог Игњатија (Шведска), руководиоца истраживања на Институту за богословске студије Националног универзитета Кијевско-Мохиљанске академије (Украјина) и научни сарадник на Јејлу (Универзитет САД). Од 2007. до 2009. год. председавао је Одељењем за спољне односе Украјинске православне цркве. Од 2009. до 2011. год. био је први заменик председника Просветног одбора Руске православне цркве. Фото: www.theglobalist.com

Протојереј Георгије Флоровски
Фото: florovsky.princeton.edu

Флоровски лично био је историчар и широко је примењивао историјске методе у својим патристичким истраживањима. Наравно, то није био историјски позитивизам деветнаестог века. То је био један својеврсни синтетички историцизам, који су приближно у исто време развили историчари попут Арнолда Тојнбија и Лава Гумиљова. Неопатристичка синтеза о. Георгија Флоровског садржала је у себи једну нову синтезу историцизма и богословља. Грубо речено, разлика између два метода, руске религијске ренесансе и неопатристичке синтезе, умногоме је условљена двома различитим парадигмама мишљења, филозофском и историјском. Наравно, није само то оно што их раздваја. Али то је једна од кључних одлика њиховог раздвајања.

Неопатристичка синтеза била је само делимично синтеза у дијалектичком развоју патристике. Она је више остала антитеза руској религијској ренесанси. Стога је питање да ли постоји неки приступ који би се могао препознати као синтетички за дијалектички пар руске религијске ренесансе и неопатристичке синтезе? Или треба да размотримо развој једног новог синтетичког приступа, који би био издвојен из неопатристичке синтезе? Да ли стварно треба да идемо даље од неопатристичке синтезе? Ово су, заправо, питања о будућности патристичких студија.

Ако неки потпуно нови приступ не замени неопатристичку синтезу, онда сама синтеза треба да се развија даље. Шта ће бити принципи на којима она, или нека нова синтеза, могу да се развију? Ако пратимо идеју идентификовања различитих позадина иза богословских метода, онда треба да узмемо у обзир да многи од модерних православних богослова и патролога стичу своје основно образовање у науци, првенствено у математици и физици. Наука има своју сопствену матрицу мишљења. Та матрица изгледа да је универзално применљива на остале области. У наше време она игра улогу коју је у древна времена играла филозофија. Филозофија више не игра исту улогу. Наука то чини, пошто су научни приступи у потпуности применљиви у хуманистичким, друштвеним наукама, чак и у богословљу.

Сада је јасно да свети оци нису говорили унисоно, попут византијских музичких обележја. Њихови гласови, заправо, звуче полифонично.

Имајући у виду научну матрицу модерног богословског мишљења, патристика је добила ширу могућност интеракције са науком. Она може и треба да допринесе дијалогу који се развија између религије и науке. То ће отворити патристику, учинити је више екстревентном. Уопштеније говорећи, патристичке студије треба да постану интердисциплинарније. Њима је

Може ли
се језик
светих
отаца
употребити
да изрази
идеје које
су дошле у
богословље
споља?
Свакако
да може, и
то се већ
догађало.

дефинитивно потребно више интеракције са другим дисциплинама, укључујући етику, социјална учења, филозофију, науку итд.

Интеракција са аналитичком филозофијом и модерним теоријама језика може бити од посебног интереса за будућност патристичких студија. Њихова важност је условљена растућим транскултуралним интеракцијама у које је богословље такође укључено. Те интеракције нагоне нас да тражимо начине превођења традиционалних теологија у различите модерне контексте, укључујући афрички, азијски итд. Када је реч о превођењу теологија у различите контексте, то очигледно подразумева деконструкцију традиционалних језичких израза и реконструисање богословских значења на новим језицима. Ти језици нису само лингвистичка појава. Они су превасходно културна и контекстуална појава. Они укључују сложеност човековог мишљења, изражавања и саморазумевања.

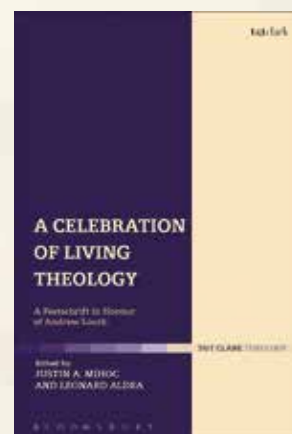
Да би се „деконструисали” језици светих отаца, како би се превеле њихове поруке у другим контекстима, мора се направити разлика између Истине коју су свети оци сагледавали и језика које су користили да изразе ту Истину. Разликовање језика и значења

у патристичкој мисли може нам помоћи да даље развијемо идеју синтезе о. Георгија Флоровског. Може ли се језик светих отаца употребити да изрази идеје које су дошле у богословље споља? Свакако да може, и то се већ догађало. Јасан пример је персонализам, који је био један скуп нових идеја изражен на квазипатристичком језику. Може ли успех персонализма бити поновљен (сада, наравно, без претензија да то буде традиционално патристичко учење)? То је могуће и чак неопходно, да би се обезбедила животно важна комуникација између области светоотачке мисли и области модерне мисли. Модерне идеје одевене у рухо традиционалног патристичког језика обогаћују православно богословље. У прошлости, то је понекад изгледало као кријумчарење. Сада можемо слободно истраживати и изнети на терен православног богословља идеје споља, чинећи их разумљивим и сварљивим у нашем контексту, тако што их реформулишемо у традиционалним патристичким терминима.

Могуће је и обратно. То је када дестилујемо идеје светих отаца и затим их оденемо у нове језике. Битно је саопштавати те идеје у различитим контекстима, који нису повезани са патристичким. Један пример може бити Кина. Био би то фасцинантан задатак да се идеје светих отаца обуку, на пример, у термине традиционалне конфучијанистичке филозофије. Идеје светих отаца могу и треба да буду преведене у многе друге контексте. Овај и други слични задаци воде патристичке студије даље од неопатристичке синтезе, па и од саме патристике.

Богословље и патристичке студије у будућности треба да укључе сложеност не само језика у којима свети оци могу бити реартикулисани. Будућа патристика такође треба озбиљно да схвати сложеност светоотачког мишљења и писања. Сада је јасно да свети оци нису говорили униsono, попут византијских музичких обележја. Њихови гласови, заправо, звуче полифонично. Понекад они не звуче обавезно као складни. Дисонанце типа Монтевердија, или чак Скрјабина и Стравинског, могу се такође наћи у светоотачким списима. То не умањује хармонију и естетику светоотачког мишљења. То само показује њихово постојање на различитим нивоима. Или да употребимо још једну аналогију. Класичне патристичке студије представљају свете оце у стилу академске уметности, која чува пропорције и могућности, где су фигуре поређане у хармонији и рафаелитском реду. Модерно изучавање схвата да свети оци могу такође бити осликани на прерафаелитски или импресионистички начин. Неко чак може да тврди и да су мерила модерне уметности такође применљива на свете оце. Дакле, свети оци представљају неку врсту естетике која понекад није очигледна и не доноси истог тренутка визуелно задовољство. Понекад се мора гледати пажљиво кроз тачке и линије да би се видели смисао и лепота које су свети оци сведочили и желели да поделе са нама. ■

Извор:
Cyril Hovorun,
„Patristics after
Neo-patristics”,
*A Celebration of
Living Theology.
A Festschrift in
Honour of Andrew
Louth*. Justin
A. Mihoc and
Leonard Aldea
(eds), Bloomsbury
Academic 2014.

Превео:
Ивица Живковић

Жан-Клод Ларше

ПРИНЦИПИ ПРАВОСЛАВНЕ ЕГЗЕГЕЗЕ

Жан-Клод Ларше,
доктор филозофије и
доктор теологије, један је
од водећих православних
теолога у свету, аутор
више од двадесет књига и
стотинак научних радова.

Фото: cerkov.ru.com

екстови Старог и Новог завета нису обични књижевни производи. Иако су они историјски укључени у посебан социокултурни контекст и припадају ауторима са сопственим личним идентитетом, то су текстови надахнути Богом, који чине *Свето* писмо, имајући свештена својства и универзалну вредност мимо свог посебног историјског значења. И у том својству они имају вредност и ауторитет који захтева поштовање. А то поштовање Црква пројављује тако што се свечано износе у време богослужења књиге

које садрже Свето писмо (Јеванђеље и Апостол), и тако што њихов садржај читају специјално постављени служитељи (чтеци, ипођакони, ђакони и свештеници), а такође и што је њихово тумачење на богослужењу поверено епископу и његовим представницима, свештеницима.

Свето писмо се не може разумети и интерпретирати искључиво на основу њега самог. Православна црква не прихвата темељни принцип протестантизма *sola Scriptura* – „само Писмо”. Писмо је потребно да се протумачи, и међу априорно могућим интерпретацијама оно тражи интерпретацију истиниту. Његова истинита интерпретација потиче не од свакога појединца (као у протестантизму, где се допушта принцип „слободне процене”), не од једног јединственог учитеља (као у католицизму), већ од Цркве у свој њеној свеукупности (или њеној католичности), у оквирима Предања. Предање представљају оци Цркве (њихов приступ Писму и егзегези је – безусловна основа), богослужење (које помаже да се одреди смисао библијских текстова кроз њихову употребу у службама) и они који су на свагда жив и савремен начин у крилу Цркве, током богослужбеног живота, опуномоћени да тумаче Свето писмо верујућима: то су епископи и свештеници, који су њихови представници. То не значи да у оквирима библијских студија предавачи морају обавезно бити епископи или свештеници, али подразумева да они у сваком случају треба да поштују суштинску везу између разумевања Светог писма и Предања у његовој свеукупности (а посебно везу са оцима Цркве, који су у тој сфери основни елемент Предања).

Свето писмо се не може разумети и интерпретирати искључиво на основу њега самог. Писмо је потребно да се протумачи, и међу априорно могућим интерпретацијама оно тражи интерпретацију истиниту.

Још један основни принцип православног приступа садржи се у томе да проучавање Старог завета не може бити одвојено од проучавања Новог, из тог разлога што у хришћанству Стари завет нема ни вредности ни смисла сам по себи и добија значај тек кроз Нови завет, као припрема и наговештај онога о чему се говори у Новом. Дакле, Стари завет захтева за велики број својих текстова типолошку интерпретацију, а за друге – интерпретацију симболичку, при чему је познавање историјских чињеница од секундарног интереса за његову релевантност, а то се потврђује тиме што се фактологија не узима у обзир ни у богослужбеној ни у личној духовној пракси.

Свети оци, чије је наслеђе у свој његовој свеукупности – један од најважнијих саставних делова Предања, разрадили су метод тумачења Светог писма, који остаје образац. Тај метод дотиче различите нивое интерпретације, далеко надмашујући границе историјског или дословног значења, којем се у наше време даје предност у приступу западних хришћанских конфесија.

У науци је прихваћено да се разликују две егзегетске школе, или две струје међу светим оцима: антиохијска школа и александријска; прва је практиковала дословну егзегезу, а друга – симболичку (или алегоријску). У стварности, то разликовање није тако јасно, пошто представници антиохијске школе (којима је близак, на пример, св. Јован Златоусти) ни издалека нису искључиво буквалисти и обрађају не мало пажње на симболички смисао, док су представници александријске школе (прототип њеног приступа постали су списи Оригена) далеко од тога да се са презрењем односе према дословном значењу текстова. Може се рећи да за све свете оце у Писму постоји мноштво нивоа интерпретације, иако се код неких отаца јавља укус и дар за овај или онај њен облик, те се према томе ниво „дословности” или „симболизма” разликује од дела до дела.

Зачуђује то што су управо у западном хришћанству, које у наше дане у својим егзегетским методама углавном даје предност дословном и историјском значењу, током многих векова (све док, почев од епохе ренесансе, није почело његово опадање) четири значења Писма (а отуда и четири нивоа интерпретације) била одређена најтачније могуће: 1) дословно (названо такође историјским, иако је оно шире); 2) алегоријско (које укључује у себе и типолошко); 3) трополошко (названо још и моралним); 4) анагошко (од *ἄναγωγή*, што значи „усхођење”, пошто то значење узноси душу ка Божанском), које је узвишеније од свих осталих и најмање очигледно.

Спона између Истока и Запада постао је преп. Јован Касијан (360–435), који је први издвојио четири нивоа интерпретације, примењена на град Јерусалим: „Четири рода се спајају, ако хоћете, у један, тако што се један исти Јерусалим може разумети на четири начина: по историјском – то је град Јудеја; по алегоријском – то је Црква Христова; према анагошком – то је небески град Божји, који је *мајини свима нама* (Гал. 4, 26); по трополошком – то је душа човека”, Али грчки оци нису правили тако јасну разлику. Ориген, по правилу, у својим коментарима на Свето писмо прибегава трима значењима, дословном, моралном и мистичком, која одговарају трима саставним елементима људске природе: телу, души и уму. Његови следбеници, по правилу, своде различита значења на два основна: дословно и симболичко, које и јесте духовно (дословни смисао може имати духовно значење, или

га може бити лишен). Међутим, симболичко значење схвата се у широком значењу, укључујући у себи и алегоријско, и типолошко, и трополошко (или морално), и анагошко значење. Ако су друга значења осим дословног у протестантизму била предата забораву готово од самог момента његовог настанка, а постепено и у католицизму (почев од епохе ренесансе), Православна црква им, не пренебрегавајући дословно значење, даје главно место. Зато библијске студије у православљу треба да однегују студенте за опажање тих значења, која одговарају првобитној сврси Писма, како у црквеном животу, тако и у оквирима личне духовности сваког верујућег. Херменеутика (интерпретација симбола) је прилично сложена „наука”, која захтева веома усрдну посвећеност и много времена уложеног у процес проучавања Библије. Та посвећеност мора да иде упоредо са проучавањем наслеђа светих отаца, које је образац остварене егзегезе, а исто тако са проучавањем богослужбене употребе текстова, које их такође испуњава смислом. То још једном доказује да, насупрот тенденцији ка расејавању студија на различите специјализације, поједине гране богословља треба да буду међусобно повезане, у складу са потребама сваке од њих.

Из књиге:
Жан-Клод Ларше,
Шта је богословље.
Ниш: Центар за
црквене студије
2022.

Свети оци, чије
је наслеђе у
свој његовој
свеукупности
– један од
најважнијих
саставних
делова Предања,
разрадили су
метод тумачења
Светог писма,
који остаје
образац.
Тај метод дотиче
различите нивое
интерпретације.

Извор:
PG 1073A–1076B

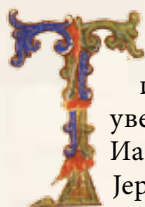
Превео:
Дарко Крстић

Свети Исидор Пилусиот

ПОСЛАНИЦА ЂАКОНУ ЕВТОНИЈУ

О МОЛИТВИ „ОЧЕ НАШ”

Само они
који су као деца
Божија рођени
после чудесних
порођајних
болова у
божанском
крштењу, и који
су одгајени
на небеском и
невоземаљском
закону, имају
право да кажу:
„Оче наш”,
показујући да су
Његови истински
синови.

и изгледа као да се чудиш краткоћи молитве Оче наш, међутим, ја сам се увек дивио и још увек се дивим њеној узвишеној философији у мало речи. Иако је лак изговор речи (ове молитве), није лако испуњење њеног значења. Јер човек није само слушалац речи, него треба да буде и чинитељ богоугодних дела. Сходно томе, сматрам да прекорачује сваку границу смелости онај човек који са једне стране не чини оно што је прикладно послушном сину, а са друге се усуђује да Господа назове Оцем; и чини оно због чега ће име Божије да буде оклеветано, а упркос томе настоји да каже: „Да се свети име Твоје”; и да је најзначајнији пратилац тиранина на власти, а каже: „Да дође Царство Твоје”, дакле покажи се онима који су потлачени као Цар победник, пружајући несавладиву помоћ против греха и тлачења. И још ако не чини ништа од онога што жели Бог, него глуми врлину и говори: „Да буде воља Твоја и на земљи као и на небу” (Мт. 6. 10); и предаје се уживању и неумерености и сабира много хране, не само за своје потребе, већ као средство за преједање, а са друге стране се моли: „Наш свакодневни хлеб” (то јест, оно што је одговарајуће за душу, или оно што је довољно за тело), „дај нам данас” (Мт. 6. 11). То „данас” значи свакодневно снабдевање потрепштинама.

Јер пошто је узвео умни део душе у највишу философију, одређује и само време за оно што тражи. Затим, када је бездушан и суров, каже: „И опрости нам дугове наше”, и пошто је злопамтило и прекомерно се свети, а каже: „Као што и ми опраштамо дужницима својим” (Мт. 6. 12); и када онај који увлачи самога себе у искушења и корача сваким путем који води у опасност, каже: „И не уведи нас у искушење”, што је ствар која се чини да је смешна или више достојнија сваког огорчења. И када са задовољством и слободном вољом следи ђавола (јер није поробљен од њега силом, ни тиранијом, већ преваром), а каже: „Но избави нас од зла” (Мт. 6. 13), што превазилази сваку иронију. То да каже опет: „Јер је Твоје Царство, и сила, и слава” (Мт. 6. 14), а да истовремено презире Онога који је извор сваке силе и славе, то већ превазилази сваку могућност опроштаја.

амо они који су као деца Божија рођени после чудесних порођајних болова у божанском крштењу, и који су одгајени на небеском и невоземаљском закону, имају право да кажу: „Оче наш”, показујући да су Његови истински синови; и: „Да се свети име Твоје”, они који не чине ништа одвратно; и: „Нека дође Царство Твоје”, они који избегавају све што код тиранина изазива телесно уживање; и: „Нека буде воља Твоја”, они који то показују својим делима; и „Хлеб наш насушни, дај нам данас”, они који се одричу уживања и неумерености; и: „Опрости нам грехе наше”, они који опраштају људима који су криви; и: „И не уведи нас у искушење”, они који ни себе ни друге не уводе у искушење; и: „Спаси нас од лукавог”, они који воде беспопштедан и непомирљив рат са Сатаном; и: „Јер је Твоје Царство и сила и слава” (Мт. 6. 10–14), они који дрхте од Његових речи и доказују их делима. Јер неће да донесе плодове у духовном животу толико знање ове молитве, колико исправно понашање и начин живота онога који се моли.

ДА ОСЕТИМО ОДБОЈНОСТ И НЕПРИСТАЈАЊЕ НА ГРЕХ

Разговор са протосинђелом Јованом,
настојатељем Манастира Светог Јована Крститеља
код Горњег Матејевца

Разговор
водио:
Стефан
Ранчић

11

ДУХОВНЕ ПОУКЕ

Оче, молим Вас, реците нам нешто основно о себи и свом животном путу.

Рођен сам 1966. године у селу Кормињане, општина Косовска Каменица, на Косову, као пето дете у породици. После четворо женске деце, мајка се колебала да ли да роди још једно, страхујући да опет неће бити мушко дете. По казивању моје мајке, пре мог рођења, када су се моје сестре играле у дворишту породичне куће, један комшија из села је пролазио поред оgrade дворишта и угледао четири девојчице како се играју, све лепо обучене. Позвао је моју мајку речима: „Десанка, Десанка, шта радиш са овом женском децом, као да правиш тор овчији.” Моја мајка се јако увредила чувши ове речи и била је потресена. Онако нервозна и љута због тих речи и пребацивања околине што још увек нема мушко дете, по сведочењу моје најмлађе сестре, ишла је по кући и подижући руке ка небу говорила: „Боже, дај ми, молим те, једно мушко дете да родим, па ти ради са њим шта желиш.” Када је, девет година касније, опет остала трудна, по људској слабости и утицају искушатеља кренула је у град на побачај, али је успут срела непознату жену, обучену у црно, која јој је рекла да се врати назад, убеђујући је да ће овога пута да роди сина.

Када сам поодрастао, отац ми је пренео позив једног професора београдске богословије да упишем ту школу, јер је тада, почетком

Размишљао сам да ћу морати да носим браду и да ћу морати да шетам кроз село наочиглед девојака, одевен у црно. Рекао сам оцу да не желим да упишем богословију, не знајући тада да ћу после много година постати и свештеник и монах.

осамдесетих година прошлог века, постојала велика потреба за свештеницима. Као дечкић у тим годинама живота, размишљао сам да ћу морати да носим браду и да ћу морати да шетам кроз село наочиглед девојака, одевен у црно. Рекао сам оцу да не желим да упишем богословију, не знајући тада да ћу после много година постати и свештеник и монах.

Ратно стање ме је затекло на Косову, где сам био и мобилисан и учествовао у рату. Када се рат завршио 1999. године, имао сам јаку жељу да скинем униформу и дођем у манастир. Одмах по потписивању примирја у Куманову, 12. августа те године, дошао сам у Манастир Светог Јована Крститеља. У то време игуман манастира био је отац Илија, који ме је прихватио као свог рођеног, и у овом манастиру сам остао од тада до данашњег дана.

У то време, када сам дошао у манастир, била је велика криза, немаштина, глад, сиромаштво. Овај крај је био уздрман ратним стањем, избеглице и расељена лица су пролазили, није чак имало шта да се једе. Све ствари које смо носили биле су већ кориштене и као такве дате на дар манастиру. Као монах, сећам се, носио сам сомотске црне панталоне које су биле поцепане и шивене више пута пре тога. Када су ме рукополагали за јеромонаха 2000. године, носио сам поцепане панталоне.

Реците нам нешто више о светињи у коју сте тада дошли и остали у њој.

Манастир је подигнут 1170. године, у дванаестом веку, а сматра се да је подигнут руком Немањића. Сва кандила која данас горе у манастиру запаљена су Светим огњем који је отац Илија донео у Србију 1993. године. Од те године до данас огањ се одржава у седамнаест кандила која горе у манастиру. Отац Илија је у манастир Светог Јована дошао 1991. године и овде је остао десет година, до 2001. Он је провео осам година у Јерусалиму, као чувар Христовог гроба шест месеци. Две године је провео у Манастиру Светог

Жале се на разне болести. Често је то депресија, као и остале психичке болести. Свети оци цркве кажу да људи који се исповеде и покају имају прилику да се исцеле. Увек зато усмеравамо људе на покајање и на исповест, од шесте године живота. Након свете тајне исповести и покајања, читају се молитве и људи одлазе здрави. Било је више случајева који сведоче о овоме. То особито важи за оне људе који су мучени нечистим духовима. Без покајања и исповедања сагрешења свештенику, јако је тешко да се исцеле.

Непобожност је данас упечатљива у народу. Телевизија и остали медији разарају омладину,

Најважније је да сачувамо нашу чисту православну веру. Данас се свима, под велом људских права, даје могућност да стварају своје заједнице, што је велико зло и штета за Србију и српски народ.

Саве Освећеног, на Пољу Пастира, у Хозевитском манастиру и у Витлејему две године. Био је то духовник пун љубави, озарен, пун благодати. Дошао је у манастир по благослову да проповеда и да води људе у Јерусалим на поклоњење. Од тада отац покреће масовно ходочашће у Свету земљу. Више лица из Београда, Новог Сада и Ниша је добило благослов за организовање поклоничких путовања.

Које је најважније питање којег треба бити свестан о животу и вери?

Најважније је да сачувамо нашу чисту православну веру. Данас се свима, под велом људских права, даје могућност да стварају своје заједнице, што је велико зло и штета за Србију и српски народ. Ми треба да чувамо чисту православну веру. Такође, најважније је покајање. Сам Свети Јован Крститељ своју пророчед почиње речима: „Покајте се, јер се приближило Царство Небеско.”

Људи долазе у манастир са разним проблемима и са разноликим питањима.

дају прегршт информација које нису од користи. Често наводим пример једног светог оца који је у руке узео књигу о магији. Само што је отворио књигу, да види о чему је ту реч, Бог му је отворио духовни вид тако да је видео злог духа, демона, како долази ка њему. На питање светог оца шта ће он ту, овај одговара да га је призвао јер је узео његово јеванђеље. На интернету постоји много књига о црној магији, као и сатанистичких филмова. Само занимање за такве ствари довољно је да се навуче негативна енергија на место живљења.

Како људи могу да знају да им је грех опроштен?

Људи могу да знају да им је Бог опростио неки грех ако замрзе тај грех из дна душе, ако га се гаде и стиде. Пре тога потребно је да исповеде свој грех, да читају о покајању и исповести, да читају Свето писмо и Псалтир и да се моле Богу. Како пролази време у молитви и покајању, људи онда почињу да осећају велико гађење и непристајање на грех. Зла сила се опет труди да таквог човека поврати на старо, у грех који је напустио, и то је велика духовна борба. Тиме се стиче духовно искуство које је проже-

то духовним напредовањима и падовима. Читав наш живот се састоји од трудова и залагања, борбе са страстима и помислима, и само уз молитву и помоћ Божију и благодат, постепено, временом човек се ослобађа. Својом памећу и снагом човек ту не може ништа да уради.

Која је Ваша поука младима?

Младе људе треба усмеравати на побожан живот, да се моле Богу од малена, да се уче страху Божијем, да иду на веронауку. Треба да упознају како су живели наши прадедови и прабаке, како су се они женили и удавали. Сведоци смо како данас, насупротив томе, омладина живи од младости у разврату. У томе је крах и слом човечанства, у томе нечиста сила ликује и весели се. Све се то може променити. Учионице треба да буду испуњене ученицима који слушају веронауку, децу треба поучавати вредностима, често треба да посећују цркве и манастире, уз пост и причешће. О томе деци треба говорити.

Шта треба знати о монашком путу?

Ако неко изабере пут монаштва, на добром је путу да спасе своју душу. За овај пут треба

Све је по промислу Божијем и ништа се не догађа случајно. У манастиру се опстаје само Божијом помоћу и молитвом. Свега онога што се у свету воли, када ступи у манастир, човек треба да се реши, да то одбаци и заборави. Ипак, нечиста демонска сила сва та искушења из света поново доноси човеку на неки други начин, трудећи се да га поврати у претходно живљење. То се побеђује само молитвом и Божијом помоћу. Ако се монах непрестано сећа Бога, зна зашто је дошао у манастир, моли се Богу и исповеда грехе кајући се, Бог све то одгони.

Онај ко се искрено моли и искрено тражи, ко се истински брине за своје спасење, неће бити остављен од Бога. Бог ће му давати врлине једну за другом, не одједном, како се човек не би погордио. Временом пратећи труд и подвиг човеков, долазе и врлине.

Када људи дођу на исповест и исповеде да су у завади са ближњима, а нису се измирили, духовник упућује на измирење и међусобно опраштање сагрешења. Тек када се измире, могу да приступају светим тајнама, а док су у завади и свађи не могу.

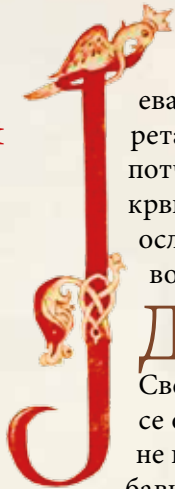

имати благослов родитеља. То је јако важно, јер ако имамо родитељски благослов, можемо имати и благослов Божији. Мени је након доласка у манастир прва два дана боравка овде све било необично. Већ трећег дана и надаље осећао сам се као да сам у својој кући. Када је дошла криза и немаштина, јели смо проста монашка јела, уз мало хлеба. Питао сам себе како сам поред толиких добро уређених и богатих српских манастира дошао у манастир где се тешко живи. Одговор на ту недоумицу дошао је после много година, када је отац Илија отишао. У обитељи смо остали само двојица.

Како превазићи свађе и сукобе, с обзиром да је то неопходно за достизање духовног мира?

Ту велики утицај има духовник. Када људи дођу на исповест и исповеде да су у завади са ближњима, а нису се измирили, духовник упућује на измирење и међусобно опраштање сагрешења. Тек када се измире, могу да приступају светим тајнама, а док су у завади и свађи не могу. Ако добра воља за превазилажењем заваде и свађе постоји код човека али друга страна не жели то исто, притом се човек труди у добротељи, каје се и моли за оног са ким је у свађи, свештеник може да га упуту на причешће. ■

ПОУКЕ О ЉУБАВИ СВЕТОГ ИГЊАТИЈА БРЈАНЧАНИНОВА

еванђеље одбацује љубав која зависи од покрета крви, од осећања телесног срца. Пад је потчинио срце власти крви, а посредством крви и власти кнеза овога света. Јеванђеље ослобађа срце од тог ропства и насиља, а доводи га под руководство Духа Светога.

Дух Свети нас учи да љубимо ближњега. Љубав, запаљена и подстакнута Духом Светим, представља огањ. Тим огњем гаси се огањ природне, телесне љубави, повређене падом у грех. Погледај предмете твоје љубави. Они ти се страшно допадају? Твоје срце је привезано за њих? Треба да их се одрекнеш. Ово одрицање захтева од тебе Господ, Законодавац љубави, не зато да би те лишио љубави и љубљених, већ да би ти, одбацивши телесну љубав, оскврњену примесом греха, постао способан за примање духовне љубави, чисте и свете, која је највише блаженство. Онај ко је осетио духовну љубав, са гађењем ће гледати на телесну, као на наказно изопачење љубави.

Бога љуби онако како је он заповедио да га љубе, а не онако како самообманути сањари мисле да га љубе. Не падај у заносе, не доводи у покрет своје нерве, не распаљуј се материјалним пламеном, пламеном твоје крви. Жртва угодна Богу је смирење срца, скрушеност духа. Бог се са гневом одвраћа од жртве која се приноси са умишљеношћу и гордим мишљењем о себи. Хоћеш да се научиш љубави Божјој? Удаљи се од

сваког дела, речи, помисли и осећања који су забрањени Јеванђељем. Својим непријатељством према греху, који је толико омражен свесветом Богу, покажи и докажи своју љубав према Богу.

Љубав према Богу заснива се на љубави према ближњем. Када у теби ишчезне злопамћење, онда си близу љубави. Кад твоје срце буде осењено светим, благодатним миром према читавом људском роду, онда си на самим дверима љубави. Бога је немогуће другачије волети него срцем очишћеним и освећеним божанском благодаћу. Љубав према Богу је дар Божји, она се излива у душе истинских слугу Божјих деловањем Духа Светога.

Напротив, она љубав која спада у наше природне особине, налази се у стању повређености грехом које обухвата читав људски род, целокупно биће сваког човека, све особине сваког човека. Узалуд ћемо стремити служењу Богу и сједињењу са Богом том љубављу. Он је свет и почива само у светима. Он је независан – бесплодни су људски напори да прими Бога у себе, када нема благовољења Божјег да обитава у човеку, иако је човек – богосаздани храм, створен са циљем да Бог обитава у њему. Тај храм се налази у стању жалосне запуштености и, пре него што буде освећен, потребна му је обнова.

Из учења отаца знамо да постоје две врсте љубави према ближњем: љубав природна и љубав јеванђелска, или у Христу. Природна је у нама засађена приликом стварања, те стога постоји у сваком човеку. Она је, као и друга добра својства, повређена падом, или прародитељским грехом; зато је у сваком човеку подвргнута већим или мањим, краткотрајнијим или дуго-трајнијим променама. Христос, који је на чудесан начин исцелио све наше недуге, исцељује и повређену љубав. Он заповеда да у људима љубимо њега – Господа. Тиме љубав узводи на највиши степен ревности, дарује јој чистоту, духовност, светост – и пламеном љубави у Христу гаси хаотични и димни пламен телесне љубави која је помешана и састављена од имагинарне, непостојеће насладе и жестоког, убиственог мучења.

Указуј поштовање ближњем не правећи разлику према узрасту, полу, стаљежу – и у твоје срцу постепено ће почети да се јавља света љубав. И слепом, и губавом, и умно поремећеном, и детету на грудима, и разбојнику, и незнабошцу укажи поштовање као образу Божјем. Шта се тебе тичу њихове слабости и недостаци! Пази на себе, како ти не би имао недостатак у љубави.

Истинска, света љубав према Богу и ближњем јасно је представљена у јеванђелским заповестима. Њено исправно и непорочно деловање показује се кроз испуњавање јеванђелских заповести. Ко мене љуби – рекао је Господ –

Погледај
предмете
твоје
љубави.
Они ти се
страшно
допадају?
Твоје срце је
привезано
за њих?
Треба
да их се
одрекнеш.

заповести
моје држи.

У таквој љубави не може бити ни маштања, ни телесног жара, јер почетници извршавају Христове заповести уз присилу над собом, уз такву присилу да се она назива распећем, а они који су узапредовали и осетили осећеност благодаћу, извршавају их уз снажан осећај мира Христовог.

Обрати пажњу на задобијање љубави према ближњем, као на основ твога живота. Заколи ближњег према упуству јеванђелских заповести – никако не према страсти твога срца. Ближњег заволи на следећи начин: не гневи се на њега и не злопамти; не дозвољавај себи да говориш ближњем било какве прекорне, уверљиве, подсмешљиве или заједљиве речи; чувај мир са њим колико год можеш; смиравај се пред њим; не свети му се ни директно ни индиректно; у свему у чему можеш да мупустиш –пусти му; одучи се од противречења и спорења, одбаци их као обележја гордости и самољубља; говори добро о онима који те оговарају; за зло плати добрим; моли се за оне који ти приређују различите патње, увреде, искушења и гоњења. Никако, ни под којим изговором, никога не осуђуј, чак не суди ни о томе је ли добар или лош, имајући пред очима оног једино лошег човека за кога треба да одговараш пред Богом – себе.

Никако, ни под којим изговором, никога не осуђуј, чак не суди ни о томе је ли добар или лош, имајући пред очима оног једино лошег човека за кога треба да одговараш пред Богом – себе. Према ближњима поступај онако како би желео да поступају према теби. Из дубине срца отпуштај и праштај људима њихова сагрешења против тебе, како би и Отац небески теби опростио твоја безбројна сагрешења, твој страшни греховни дуг, који може заувек да те гурне и затвори у адске тамнице. Немој да се везујеш, нарочито не блудном страшћу, за твога ближњег. Ако, пак, устрељен ђаволом стрелом ипак неочекивано будеш заражен, немој да клонеш духом, знајући да ми у себи носимо способност да се заразимо свакојаким страстима, што се догађало и великим светитељима; из све снаге се труди да се излечиш. На крају: не повређуј свога брата многоречитошћу, празнословљем, блискошћу и слободним опхођењем са њим. Тако се држи у односу према ближњем, па ћеш наћи и задобити Богом заповећену и Богу угодну љубав према њему. Њоме ћеш отворити себи улаз у љубав Божју.

Извор:
ЕНЦИКЛОПЕДИЈА
ПРАВОСЛАВНОГ
ДУХОВНОГ
ЖИВОТА,
према делима
светитеља Игњатија
(Брјанчанинова).

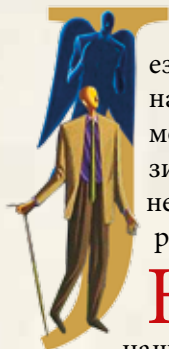
Београд:
Православна
мисионарска
школа при Храму
светог Александра
Невског 2005.

Митрополит
Атанасије Лимасолски

УМ СЕ МОРА НАУЧИТИ ТИШИНИ

*Ако ко од вас мисли да је ђодожан,
а не зауставља језика своја, нејо вара срце своје,
његова је ђодожност узалуд*
(Јак. 1. 26)

Језик свакако доноси много патње свима нама, али како да га обуздамо? На пример, можемо да се суздржавамо цео дан, да пазимо шта говоримо, али случајно се деси неки непријатан догађај или започне неки разговор и опет се сломимо.

Наравно, сам језик није ни за шта одговоран, он је само један од органа нашег тела. Није крив језик, већ онај који њиме управља, што значи наш ум – који језику шаље команде шта да каже. Ако ум даје добар материјал, онда језик производи добре речи. Испоставља се да је проблем концентрисан у нашем уму, који је често беспослен и упушта се у празне разговоре. Такав беспослен ум указује на то да се човек не бави духовним радом. Зато су свети оци сматрали да су ћутање и пажљив одабир речи једни од најважнијих елемената духовног живота.

Наравно, ово нам изгледа немогуће. Можда мислимо да ако бисмо сада живели у пустињи, ћутали бисмо цео дан. Али рећи ћу вам из сопственог искуства: чак и да је човек у пустињи и ћути цео дан, то није довољно. Његов ум се мора научити тишини. На пример, има људи који увек ћуте, али њихов ум је у непрестаном разговору. Односно, споља ова особа изгледа веома ћутљива и тиха, али у њеном уму теку у бескрајном току монолози, аргументи, изговори итд. Као млин који ради без престанка. Да ли је могуће то зауставити? И да ли је потребно?

У ствари, ипак је важно не заустављати млин већ дати добре производе за прераду – ставити добру пшеницу у млин, да би изашло висококвалитетно брашно.

Стога је важно да свом уму дамо храну за духовни рад. Ако човек не може да се моли, онда бар треба да размишља о нечем позитивном. Читање духовних књига, слушање проповеди, боравак у друштву духовних људи – све су то они корисни производи који, улазећи у људски ум, накнадно изазивају љубаз-

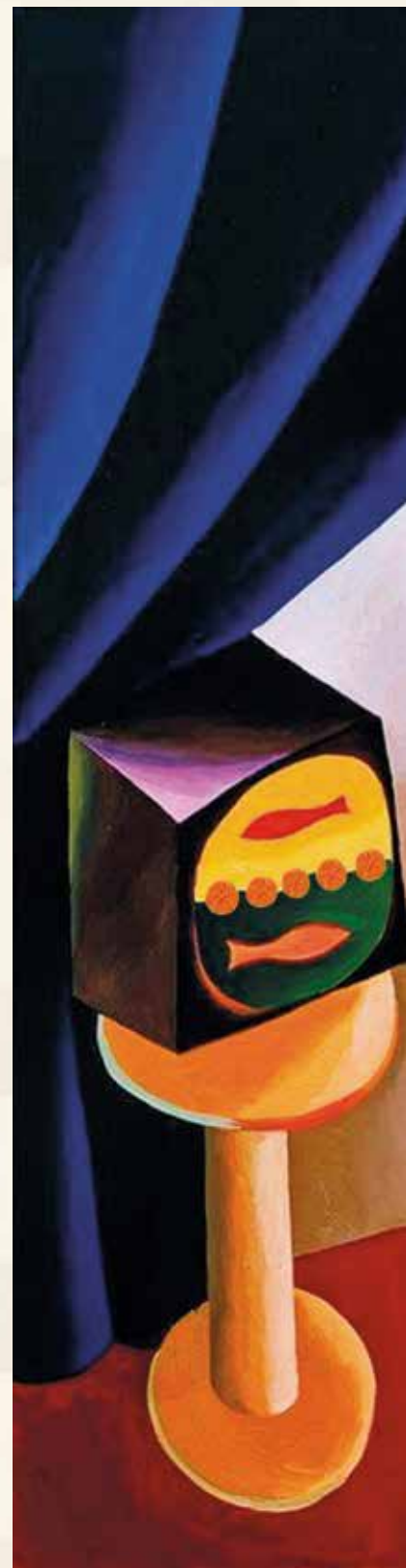
не речи. На пример, ум човека који чита житије светих, духовне књиге, слуша реч Божију итд., непрестано ради и производи размишљања о добру. Насупрот томе, ако човек гледа и слуша нешто лоше, онда је његов ум затрован и језик почиње да ослобађа разне нечистоће нагомилане у уму, као што су осуда, псовка итд.

Наш језик је као чесма. Отвориш славину и из ње тече вода. Ако је вода у извору чиста, онда ће и славина дати чисту воду, и обрнуто. Сама славина није одговорна за квалитет воде. Из овог следи да је оно чиме су наша срца испуњена од огромне важности. *Од изобиља срца, уста ђоворе* (Мт. 12. 34), рекао је Христос. Односно оно што је у вашем срцу, биће и на вашим уснама. Ако је твоје срце испуњено dobrим мислима о ближњима, ако подстичеш себе на љубав, добротинство, саосећање, разумевање, попустљивост, онда и када отвориш уста, твоја реч ће бити испуњена љубављу, саосећањем итд. Ако у свом срцу гајиш зле мисли, као што су завист, непријатељство, огорчење итд., онда када отвориш своја уста, све ово зло ће се излити кроз њих.

То значи, борба са језиком се одвија дубоко у нама. А да бисмо победили у овој борби, молитва, читање речи Божије и духовних књига, слушање беседа, боравак у цркви и општење са добрим људима су од велике помоћи. На пример, једна особа рецимо ради на месту где чује много непристојних разговора, и постепено, а да то и не примети, почиње да понавља ове речи у себи. Јер слушајући их непрестано, навикава

Илустр.:
Дамјан
Ђаков

www.
facebook.
com/
lillyanaart

Чак и да
је човек у
пустињи
и ћути цео
дан, то није
довољно.
Његов ум
се мора
научити
тишини.

се на њих, испуњава се њима, па чак и ако их не изговара наглас, ове речи и даље живе у њеном уму. Насупрот томе, када је човек окружен тихим, благим, пажљивим и духовним људима, он сам учи те особине, а његове су речи на корист не само њему, већ и другима.

Такође је веома важно избегавати беспослене разговоре. Свето писмо каже: *У мнојим речима не дива без їреха* (Приче 10. 19). Ако сваки пут кад добијете прилику да унесете неку реч, неконтролисано почнете да причате, онда се не можете спасити од греха. Овако или онако, у неком

тренутку из вас ће процурити осуде и оптужбе и све остало. Најефикаснији лек за овај грех празнословља су узде. Они који су живели на Светој Гори и бавили се животињама, добро знају колико значе узде. На пример, у случају непослушне мазге коју једноставно не можете да померите, једино ефикасно средство биће узде. Када их повучете, животиња осећа бол и почиње да ради оно што господар од ње очекује. Апостол није безнамерно употребио глагол „зауздати” у односу на језик, јер је овде

заиста потребна принуда да бисмо се обуздали. На крају крајева, сви смо ми рационална бића, а реч је наш урођени инстинкт. Желимо да говоримо, желимо да одговоримо, али морамо обуздати свој језик и рећи себи: „Сад ћути.” То је веома тешко; то је права борба.

Посебно је тешко ћутати када је истина на твојој страни, када те раздире. Дође вам човек и понаша се арогантно према вама, али ви не желите да одговорите на исти начин, и почиње права битка у вама самима. Ако научимо да се боримо са својим унутрашњим гласом, који вришти о нашој исправности, то ће за нас бити веома спасоносно. Чим се човек бар два-три пута обузда, он већ потискује моћ зле речи, која личи на химеру која живи у нама и хоће да се обруши на другог човека.

У случају када нисмо могли да се уздржимо и рекли смо оно што смо рекли, шта треба да чинимо? Како да вратимо ове речи? Рекавши нешто непријатно свом ближњем и одмах схвативши то, најбоље би било да одмах затражите опроштај: „Опрости ми, брате, превише сам рекао.” Ако ваш пријатељ није чуо увредљиве речи које сте му упутили, била би велика грешка признати: „Знаш, брате, јуче сам био са неким пријатељима и рекао неке осуђујуће ствари о теби.” У овој ситуацији било би боље да му то не говорите да га не бисте довели у искушење, већ да се покајете за овај грех насамо пред Господом, да оплакујете свој пад и да се молите. *Ко не саїреши речју, савршен је човек* (Јак. 3. 2), каже Апостол. Али ко је од нас савршен? На овај или онај начин, свако од нас може у неком тренутку изгубити контролу над собом. ■

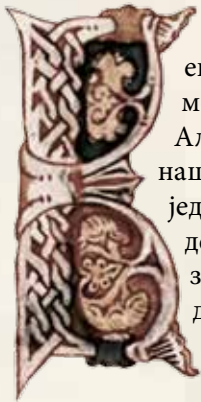
Посебно је тешко ћутати када је истина на твојој страни, када те раздире. Дође вам човек и понаша се арогантно према вама, али ви не желите да одговорите на исти начин, и почиње права битка у вама самима.

Извор:
Pay Heed
to Yourself!
On Bridling
the Tongue.
Orthochristian.com
Превела:
Верица
Васиљевић
Патоки

Страхиња Костадиновић

ВИДОВДАНСКА ЕТИКА ИЗБОРА

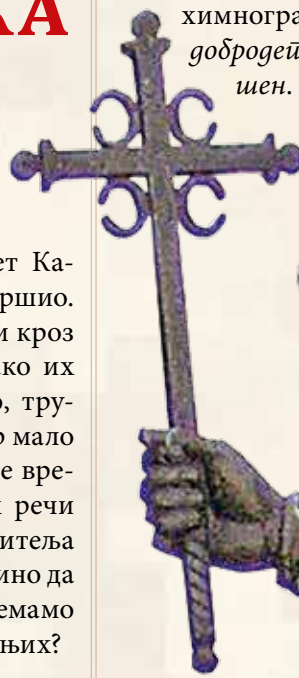

ек отуђења симболично започет Камијевим *Сѣранцем* није се завршио. Алијенација продире свуда, чак и кроз наша уста. Остајемо без речи, иако их једнако као и раније изговарамо, трудећи се да у њих удахнемо макар мало значења каквог су оне имале. Не вреди. Тантрично понављање тих речи од стране њихових гласноотуђитеља оставило нам је могућност једино да заћутимо како не бисмо сличили њима. Немамо избора. Да ли је и сама реч избор сада код њих?

Будући осуђени као идолопоклоници погрешног бирања, што из перспективе какву даје идеологија прогреса има значење отпадања из васељене, поново можемо погледати искључиво у оно што се налази далеко у нама, у оно што је плод вековног таложења богатства које се од нас не може отуђити, а које је њима непознаница. Значајан део садр-

жаја те немаром скривене ризнице колективног духа српског народа показао се као град који на гори стоји често пута у историји баш на Видовдан. Тога дана увек изнова видимо етички образац Светог кнеза Лазара који нас учи да се за избор морамо изборити. И онда када је понуђено много могућности, прави одговор не долази споља, већ изнутра. Шаблонске дихотомије и наметнути дуализми не ограничавају при таквом избору. Лазарова дилема није била небо или земља како се невешто поједностављује. Небо на земљи и земља на небу, то је био његов избор. Бирао је један свет исцељен од сваке шизме, у којем је човек цео и када на раменима више нема главу.

Способност оваквог избора не долази ни из добре калкулације ни из афекта. Она се негује и вежба од младости, те Лазаров химнограф истиче да је он био сваком *добродејтељи и ѣре сѣрадања украшен*. Светао свршетак његовог живота није, дакле, случајност, већ је дубоко прожет мишљу о узвишениости

Рад награђен на Видовданском конкурс у писању есеја који је организовао Студентски клуб Правног факултета Универзитета у Београду 2021. Академски одбор за оцењивање радова су чинили проф. др Милош Ковић, књижевник Милан Ружић и књижевни критичар Желидраг Никчевић. Аутор је студент Филозофског факултета Универзитета у Нишу.

жртве за Христа и ближње која је доживела своју актуелизацију 1389. године. Из тога разлога, видовданска етика само је кћер хришћанске етике која има за циљ да научи човека како да свагда бира добро. Она не представља схоластичку збирку беживотних и неиспуњивих правила која представљају тежак јарам за човека, већ се она заснива на изградњи свести о слободи као највећем

Божијем дару која је благ јарам. С обзиром на своје божанско порекло, човекова слобода је од њега неотуђива, само је питање како ће је он искористити, јер, као што у својој Првој посланици Коринћанима каже Свети апостол Павле: *Све ми је дозвољено, али ми није све на користи*.

Почевши од пророка Амоса, преко мученика Вита, до великог кнеза Лазара и Гаврила Принципа, ниједна од ових знаменитих личности није видела да може остварити истинску корист изван и на штету своје заједнице. Да се одрекну свога Бога и својих, да раздвоје вертикалу и хоризонталу животног крста, значило је за њих не прилику за сопствену афирмацију у неком надолазећем поретку, већ дубоки расцеп са самим собом. Била им је непозната Сартрова слика о ближњем као сопственом паклу, јер излажење из заједнице не подстиче јачање личних потенцијала него слабење и дезоријентацију.

Упркос томе што се видовданској етици учимо непрестано већ скоро седам векова, најчешће се показујемо као добри ђаци у овој науци тек у најтежим ситуацијама.

Велика времена можда само гласније траже велике људе.

Међутим,

свако је време довољно велико да се начини прави избор. Увек да се учини добро, никада зло. И још важније, никада да не се не буде задовољан само нечињењем зла.

Управо делима најбоље можемо показати да је наше да да и не не, а да они који су нам украли речи, ништа више од њих и немају.

Јелена Љубеновић

ПРАВОСЛАВЉЕ КАО ИСКРА ИНСПИРАЦИЈЕ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ

Инспирација (лат. *inspiro* = удахнути) настоји да прикаже смирај и склад осећајности, нежности и духовности. Као таква, човеку који обитава у савременом свету она је насушно потребна, а услед вратоломне брзине живота често му измиче сусрет баш са том, крхком и надасве одважном инспирацијом. Тако непосредна у својој лепоти и неухватљива у тренуцима тиховања, показује да је ипак присутна у свему створеном из искренности, вере и љубави. Јер љубав, чије се искре називу у лепоти вере, траје и шири се ка срцима свих на свету. На боготражитељским стазама и путовањима ствараоца, прегршт је занимљивости, размишљања и чекања да сазри дело достојно да постане део нас, део света – део наше заједничке егзистенције. Стога, видимо шта нам предстојећи примери говоре о нежном и снажном додиру вере, скривеном у сваком појединачно и израженом у молитвеном сусрету.

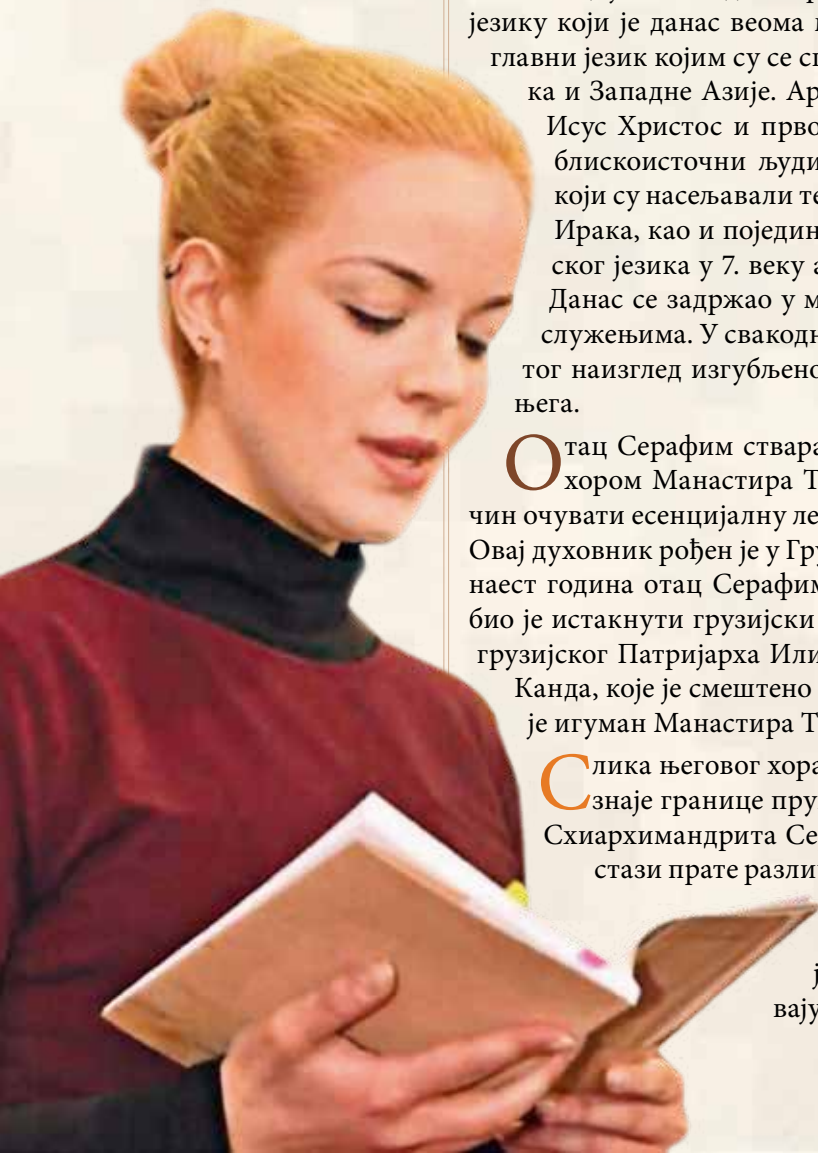
Ауторка
је теолог и
песникиња
из Алексинца

Недавно смо имали прилике да се још једном сусретнемо са извођењем духовне православне музике схиархимандрита Серафима Бит-Харибија и његовог хора из Грузије. Његово савремено стваралаштво аутентично је из више разлога. Најпре, композиције се изводе на арамејском језику, древном семитском језику који је данас веома мало у употреби, а некада је то био главни језик којим су се споразумевали житељи Блиског истока и Западне Азије. Арамејским језиком говорио је Господ Исус Христос и првобитно су се њиме служили древни блискоисточни људи познатији као Арамејци – народи који су насељавали територије данашњег Ирана, Сирије и Ирака, као и поједине делове Турске. Под најездом арапског језика у 7. веку арамејски језик био је готово истиснут из употребе. Данас се задржао у мањим хришћанским источним заједницама и богослужењима. У свакодневnoj употреби није сасвим ишчезао. Мало је чувара тог наизглед изгубљеног језика, који пажљиво и предано негују сећање на њега.

Отац Серафим ствара на арамејском језику и наступа широм планете са хором Манастира Тринаест асиријских отаца, у нади да ће на овај начин очувати есенцијалну лепоту, бит језика и културе за предстојеће генерације. Овај духовник рођен је у Грузији и његови корени припадају тој земљи. Пре дванаест година отац Серафим замонашен је у чин велике схиме. Пре монашења био је истакнути грузијски спортиста. Премудрошћу Божијом и по благослову грузијског Патријарха Илије, отац Серафим постаје духовник Асираца у селу Канда, које је смештено недалеко од главног града Грузије, Тбилисија. Данас је игуман Манастира Тринаест асиријских отаца.

Слика његовог хора и њега подсећа нас на снажну заједницу која не познаје границе пружања несебичне љубави кроз призму стваралаштва. Схиархимандрита Серафима Бит-Харибија на његовој боготражитељској стази прате различита искушења која се у присуству Божије милости и људске стрпљивости и смирености трансформишу у музичко дело. Вапаји те музике нису само вапаји једног народа, већ сваког бића понаособ које се, удаљавајући се од Господа, удаљава од своје изворне суштине.

На боготражитељским стазама и путовањима ствараоца, прегршт је занимљивости, размишљања и чекања да сазри дело достојно да постане део нас, део света – део наше заједничке егзистенције.

У једном од својих интервјуа схиархимандрит говори: „То није музика, то је скуп вапаја моје душе, то је моје покајање.” Истовремено је у његовој музици изражено комешање меланхолије и тихе среће. Такође, однос са публиком је аутентичан и надахнут Божијим присуством и надом која изгони сваки страх и сваки лош осећај. У тој неизмерној искрености осликава се аутентична слика заједнице која одговара слици породице.

У тренутку слављења *Госпoдa*, односно сусрета са публиком, отац Серафим не перципира публику на већ устаљени начин *извођач-публика*, већ гради једну врсту живог односа са сваким човеком кроз музику. У томе се огледа светост сваког тренутка који он дели са људима, називајући их увек својом браћом и сестрама. Наша земља и народ имају посебно место у његовом срцу и оно што оставља посебан утисак на њега јесте отвореност и доброта сваког појединца, као и скромност и природност која одликује наш народ. Верујем да је сусрет са оцем Серафимом на сваког од нас оставио посебан утисак, јер нас окупља инспиративна искра која извире из живог и аутентичног односа са Богом. Отац Серафим је посетивши Србију пожеleo свим људима *мир у души, здравље у телу, љаво небо над љавом и зелену љраву под ноћима*.

Други интересантан пример наше вере као делатне љубави огледа се у стваралаштву британског композитора Џона Тавенера (Sir John Kenneth Tavener, 1944–2013), који је инспирацију пронашао у православној вери и њеним видљивим и скривеним лепотама, опет по његовом мишљењу нетипичним за модеран свет. За њега је музика представљала пут ка Богу. У Православној цркви провео је више од три деценије свога живота, до упокојења. У своје стваралаштво уткао је мирисе, музику и боје православља, по којима је и данас препознатљив. Добитник је престижних светских награда за композиторе класичне музике и такође одликован титулом витеза британске круне. Још током детињства показивао

је интересовање за свет тишине, усамљености и музике и његову чудесност откривао је одрастајући. Управо тај свет постао је неодвојиви део његове личности. У композицијама „Празник Светог Јована Дамаскина” (1968), затим „Келтски реквијем” (1969), „Ин Алиум” (1968) и слично, назире се контуре његовог боготражитељског духа.

Након 1977. године, Тавенер је под утицајем православне вере и литургијских текстова произвео низ дела попут: „Нежни Дух” (1977), затим „Литургија Светог Јована Златоустог” (1977), „Реквијем за Ахматову” (1980), „Погребни икос” (1981), „Молитва за свет” (1981), „Икона светлости” (1984). Повремено се повлачио у себе, са жељом да спозна важност вере у животу ствараоца и надом да ће изнедрити јасну и прецизну композицију. Инспириран песмом „Јагње” Вилијема Блејка, 1984. године написао је снажно троминутно хорско дело у коме се осећа посредовање и жив однос са Богом коме је силно стремио. Веровао је да у својим композицијама може да изрази и испољи скривене нити православне вере и уједно је, стварајући, откривао

Отац
Серафим
ствара на
арамејском
језику и
наступа
широм
планете
са хором
Манастира
Тринаест
асиријских
отаца, у нади
да ће на
овај начин
очувати
есенцијалну
лепоту, бит
језика и
културе за
предстојеће
генерације.

Схиархимандрит
Серафим
Бит-Хариби,
фото:
www.georghram.ru

један њему тада непознат хоризонт на коме нада вечно сија. Током 1980-их и 1990-их година, настала су нека од његових најживописнијих дела и то: „Православно бденије” (1984), „Васкрсење” (1989), „Марија Египћанка” (1991), „Песме Ахматове” (1993), „Мироточива” (1993), „Рађање Вечности” (1997), „Мистагогија” (1998).

Иако је био изузетно лошег здравственог стања, посвећено је наставио да ствара. Често је за себе говорио да је западни композитор који је стварао, писао и бивао инспирисан у оквиру етоса и оквира Источне православне цркве. Управо овај и овакав етос обележио је већину његових композиција. За њега је од суштинске важности било сазнање и уверење да његово надахнуће или инспирација потичу далеко дубље и скривеније од свега оку видљивом. Такође је за време свог живота говорио да му је боравак у православним храмовима доносио осећај безбрижности. Његова дела имају за циљ да истакну људске мисли и емоције које су последице живог и целовитог односа са Богом. Такође, велики утицај на његово стваралаштво имала је поезија суфијских песника попут Мевлане Џелалудин Румија, и Ибн Арабија. Постојано је ценио поезију и сматрао је неодвојивом од музике. Контемплативног духа и раскошног стваралаштва

и интелекта, уживао је у списима

Фјодора Достојевског, Лава Толстоја и Александроса Пападија-мантиса. Теме које су окупирале како његово стваралаштво, тако и већи део његовог живота, тичу се смртности, трансценденције, патње, вере као ванвременске

инспирације, покајања и слично. Искре православања откривао је у песничким делима Ане Ахматове, Ц. П. Кавафија, Ангелоса Сикелијаноса и Георгија Сефериса и светих Симеона Новог Богослова и Андреја Критског. Извор његове инспирације огледао се у смирености и аутентичности духа великих источних стваралаца, посебно песника чији се стихови и данас до вечности успињу и нижу.

Ова два примера аутентичних стваралаца показују нам да делатна љубав не познаје границе, већ ако их и сретне, трансформише их у дела достојна дивљења. Ми живимо у једном комплексном тренутку и чињеница је да нас искушења, свакодневни страхови и вести оптерећују. Лоше расположење постоји. Оно понекад изазива непријатан духовни застој, али непријатност је само љштура нове снаге и новог живота. Сломити орах значи добити слadak плод. У делима надахнутим православним бојама и мелодијама показује се сва раскош, свестраност и племенитост нашег људског духа који је срчан и инспиративан у савременом друштву и свету. *Бдиће и молиће се да не дођеће у искушење; дух је срчан, али је тело слабо* (Мт. 25. 13). Само онај који верује у свет може нешто са њим да учини. Свет потребује да буде инспирисан љубављу, светошћу тренутка и аутентичношћу испољене вере. Зато што је вера вечно напредовање. Зато што је вера вечни сјај у лепоти чекања. Зато што је вера основ људске уједињујуће енергије која у самом току разговора и сусрета ствара нове квалитете и идеје које су свеобухватне и универзалне.

Из овакве вере, искрене и људске, бивамо изнова преображени – умно и мисаоно, надахнути свежином и непоновљивошћу сваког литургијског сусрета.

Извор
инспирације
Џона
Тавенера
огледао се у
смирености и
аутентичности
духа
великих
источних
стваралаца,
посебно
песника чији
се стихови
и данас до
вечности
успињу и
нижу.

Sir John Kenneth Tavener,
фото: www.thetimes.co.uk

Јереј Драган Станковић

ЦРКВА Св. ЈОВАНА НА БРДУ КУМИГА У ПАРОХИЈИ ОРЉАНСКОЈ

Црква Светог Јована је највероватније обновљена почетком XI века, после победе византијског цара Василија II Македонца над Самуилом. Црква је била окружена зидинама, као и Копријан (Курвин град) с друге стране реке Мораве. Био је то део утврђења које је обезбеђивало пут од Ниша према Скопљу. У хрисовуљи кнеза Лазара манастиру Раваници, писаној 1381. године, помиње се село Орљани под црквом Комњага Светог Николе.

За време Турака црква је запустела и заборављена је слава ове светиње. Црква је доста страдала у време српско-турског рата 1877. Извесни војник Живадин из околине Пожареваца или Аранђеловца нашао је уточиште услед бомбардовања од стране Турака и заветовао се, уколико преживи гранатирање, да ће ову порушену светињу обновити. То је и учинио од 1885. до 1892. године, дозираваши јужни и западни део зида, као и сводове. Од тада је црква почела да служи као парохијска.

Њено освећење догодило се на празник Рођења Светог Јована Крститеља 1908. Овом светитељу је и посвећена обновљена светиња, пошто тада нису знали коме је раније била посвећена. Први парохијски свештеник који је у њој слу-

Шупљи или
лековити камен

жио био је Јован Првуловић (1878-1898), затим Коста Првуловић кога су Бугари одвели 1915. према Лесковцу и убили. За време окупације служили су бугарски свештеници, а од 1918. Јован Ђорђевић.

Црква
Светог
Јована

У Првом светском рату до темеља су порушени околни конаци око Цркве Св. Јована. Иконостас који је у трећој деценији XX века радио Ђорђе Зографски из Велеса, потамнео је од дима и био оштећен услед дејства авијације у пролеће 1944. године. О историјском и архитектонском значају Цркве Светог Јована писао је протођакон Далибор Мидић у тексту о латинским црквама Епархије нишке, у броју 12 (2/2019) овог часописа.

Испод Цркве Светог Јована налазила се испосница у каменом удубљењу. У њој се подвизавао извесни монах у средњем веку, када је ово био манастир. Он је био веома поштован још за живота, а после његове смрти многи су долазили да се поклоне овој светињи. То је изазвало љубомору код свештеника Косте Првуловића, тако да је он ову испосницу са још неким људима минирао. Међутим, њему је умро син првенац и он је у знак покајања на два бетонска стуба ставио камен са ове првобитне испоснице, у народу познат као „шупљи или лековити камен”. Он је и данас веома посећен. Људи се испод њега провлаче, молећи се Богу за исцељење.

Аутор
је парох
орљански

Реновирали иконостас у Цркви Светог Јована из 2021. год, рад Франца и Марије Цурк

Нажалост, остао је ружан обичај да се део гардеробе оставља на оближњим гранама, упркос саветима свештеника да том одећом додирну свети камен, да је освештају и носе на себи. О народним обичајима и фолклору везаном за овај камен више је писао прота Драгутин М. Ђорђевић у

Лесковачком зборнику, књ. XXXI из 1991. године.

Поред многобројних писцељења која су се догодила у Цркви Светог Јована, треба поменути чудо које се десило на Огњену Марију 2012. године, када је господин Сава Стојковић из Лесковца дошао са малолетним унуком Владимиром Стојановићем који до тада није говорио. Они су ушли у цркву и мали дечак је проговорио. У знак захвалности, он је променио врата, прозоре и кров на овој светињи, а касније је делимично донирао и обнову иконостаса.

Рад на рестаурацији Цркве Светог Јована надгледа Завод за заштиту споменика из Ниша. Са благословом Епископа нишког Арсенија, допуштено је да се обнови иконостас, иконе на њему и фрагменти старих фресака у олтару. Уз делимичну помоћ Општине Дољевац и прилоге парохијана, то је за релативно кратко време и учињено. На иконостасу недостаје пет празничних икона у горњем реду, које су претходно биле украдене. Њиховом израдом била би комплетирана обнова иконостаса.

Завод је дозволио још и живописање ове светиње фрескама, као и малтерисање споља само дозиданих делова цркве. Иницијативом председника села Орљане, Саше Кулића, 2021. године је од Шупљег камена до цркве постављено осветљење око цркве и лед-траком осветљен крст на њој.

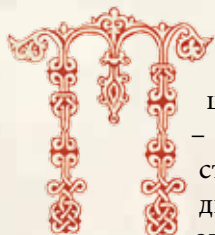
У подножју овог брда, на месту где је такође некада била црква, порушена још за време Турака, подигнута је нова – Црква Свете Петке 1931. године, на иницијативу свештеника Јована Вујиновића. Место где се црква некада налазила показале су Марија Марјановић и Перса Јовановић. Копајући темељ на том месту, пронашли су металне крстове, кандила и старе плоче из половине XVIII века. Цркву Свете Петке освештао је Епископ нишки Јован 1936. године, вероватно на Источни петак, који та црква слави као посебну светковину. Од 2020. године обновљене су литије кроз село са крстом и барјаком на дан Светог цара Константина и царице Јелене. ■ Крститеља

Велико народно сабрање око Цркве на празник Рођења Светог Јована Крститеља

Протојереј Иван Симић

ПРАЗНОВАЊЕ СПАСОВДАНА У ГОРЊЕМ МАТЕЈЕВЦУ

Православна црква и православни хришћани славе дан Вазнесења Господњег – Спасовдан. У Горњем Матејевцу постоји храм посвећен Вазнесењу Господњем. Шта ми заправо празнујемо на овај дан?

После свог васкрсења, Господ Исус Христос се јављао својим ученицима – апостолима. У то време, у Јерусалиму владала је једна неверица о томе шта се то десило, без обзира што је Господ, док је био са апостолима пре васкрсења, испричао шта ће се све догодити и шта ће се збити. Они су се, уз толико вере колико су имали, надали свему томе, али и за њих је било једно велико чудо да је он телом васкрсао. Међутим, надали су се и знали да их неће оставити саме. Тако је и било. Када су двојица пријатеља, Клеопа и Лука, ишли за Емаус, причајући успут шта се десило у Јерусалиму, Господ им се придружио у путу. Њима тада није било дато да га препознају као Христа. Питали су га да ли је он једини странац у Јерусалиму, па не зна шта се десило. Он им је онда протумачио шта пише у Мојсијевом закону, шта су говорили пророци о њему. Када су стигли у Емаус, понудили су му, пошто је дан прошао, да сврати у кућу у којој су они били.

Свратио је код њих, преломио хлеб и једноставно нестао. Њима су се тек тада отвориле очи, јер су тек у том тренутку схватили да је то био Господ Исус Христос. Апостоли су тада били у Јерусалиму, у ишчекивању и неизвесности. Христос је дошао међу њих и упутио им речи поздрава: *мир вам*. Тај поздрав говоре епископи и свештеници на литургији (*мир свима*). Његове речи биле су праслика свете литургије. Они су били збуњени, без обзира што су знали да ће он доћи и да их неће оставити саме. Видели су га у телу, што је за нас веома важно, иако то, нажалост, многи данас занемарују: он је у ствари телесно васкрсао, а телесно се и вазнео на небо. Господ им каже:

Видијте руке моје и ноге моје, да сам ја љавом. Ойийајте и видијте, јер дух нема шело и косији као штио видијте да ја имам. То је за нас као хришћане и за мене као свештеника и теолога веома важно, јер се он јавио у својој пуноћи, како духовно, тако и телесно. Тада је тражио да му дају да једе и дали су му комад рибе и меда у саћу. После тога, они су се заиста још више испунили вером. Казао им је да их неће оставити саме, да они, када се буде вазнео, остану у Јерусалиму и да очекују Духа Светога.

Васкрсење, Вазнесење и Духови су уско повезани, зато што та три празника један без другог немају смисла. Господ Исус Христос је васкрсао и вазнео се и духом и телом. Пре него што се вазнео на небо,

благословио је апостоле. Сви они су се, срећни, узбуђени, вратили у Јерусалим и чекали да Дух Свети дође на њих, што се и догодило на дан Педесетнице. Веома је важно нагласити да се Господ при вазнесењу јавио свим апостолима. Он их је благосиљао док су били окупљени око њега, што је слика данашње литургије, где је сваки епископ у ствари икона Христова, свештеници су апостоли, а ту је и верни народ, што смо и видели приликом његовог вазнесења. Када су, десет дана касније, сви били на окупу, Дух је сишао одједном на све. Он, значи, не долази на свакога посебно, јер је то Дух заједнице. Они су тада почели да говоре на различитим језицима, добивши силу Духа Светога, што је испуњење обећања које им је Господ дао, да их неће оставити саме. Сва три празника су, дакле, неразделива, практично као један. Треба да схватимо да је Спасовдан праслика свете литургије, и да ћемо

Храм Вазнесења Господњег у Матејевцу постоји скоро сто осамдесет година. Сазидан је у доба Турака на темељима старог храма. У то тешко време Турци су често палили храм, а мештани су га увек изнова обнављали. Тада су Турци дозвољавали да се цркве граде као једнобродне базилике, често укупане, какве су и у оближњој Каменици и у Горњем и у Доњем Матејевцу. Турци су водили рачуна да се у селу не примећује постојање цркве, за разлику од аустроугарске средине, у Војводини, где храмови из тог времена имају велике звонике. Овакви типови градње сведоче заправо о времену и приликама у каквима су хришћани овде живели. Иако је ова црква стара скоро две стотине година, и као таква вреди пажње и као културно добро, веома је битно нагласити да цркву чине људи – ма колико храм био старији или млађи. Црква су људи који долазе на свету ли-

и ми у дан васкрсења мртвих васкрснути и телом. Многима се то чини немогућим. Међутим, Богу је све могуће. Бог је ван времена и простора. То што се неко упокојио пре сто или хиљаду година, то је Богу један тренутак. Као створени, сви ми имамо почетак, и већ тада почињемо да идемо ка смрти. Наше баке доносе у цркву цвеће и воће, чиме приносе Богу све елементе природе, јер знају да ће сва природа васкрснути. Зато треба да имамо љубави и према животињама и према свем живом свету, не само према људима. Свети Игњатије Богоносац каже: „Када видиш брата свог у цркви, немој гледати на њега као на грешника него као на самога Бога.” Ако се међусобно не волимо, нећемо имати ни љубави према Богу: то је једна основа. Свети Василије Велики каже: „Оно што разликује доброг човека од рђавог је то што добар човек на добро употребљава оно што му је Бог даровао, а рђав човек то исто добро окреће на зло.” Нека нам овај празник умножи дарове, да све што имамо употребимо на добро у славу Оца и Сина и Светога Духа.

тургију и причешћују се. Старост цркве није неважна, то јесте траг времена, али за нас треба да буде битна литургија и свето причешће.

Тако је и у Горњем Матејевцу. Овде би наредне године требало да буде освећење још једне цркве: Храма Светих апостола Петра и Павла. У селу постоји и Латинска црква и Манастир Светог Јована. Горњи Матејевац има једну веома богату историју, на коју су мештани поносни. Али средиште њиховог верског живота и данас је света литургија. И данас важи да је неко хришћанин у зависности од тога на који начин долази недељом у цркву, како се и колико редовно причешћује. Као и у сваком селу, овде постоје локални обичаји везани и за годишње празновање Спасовдана као сеоске славе. Не стављамо нагласак на то. Први и превасходни хришћански обичај, када је реч о обележавању и прослављању свих празника јесте служење свете литургије.

ВИДОВДАНСКА АКАДЕМИЈА У НИШУ 2022. ГОДИНЕ

У порти Саборног храма Силаска Светог Духа на апостоле у Нишу, 28. јуна 2022. године, одржана је традиционална Видовданска академија, са благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког Г. Арсенија, а у организацији Православне епархије нишке, Саборног храма, Нишке црквене певачке дружине „Бранко” и Градске општине Медијана. Видовданска академија отворена је химном „Боже правде” у извођењу Нишке црквене певачке дружине „Бранко” и Војног оркестра Копнене војске Републике Србије, којим је дириговао мајор Дејан Ђорђевић. Затим се поздравном беседом обратио Епископ нишки г. Арсеније. Овогодишњи беседник Видовданске академије била је проф. др Кристина Митић, професор Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Редовни део академије била је смотра „витезова знања”, односно ученика генерације основних и средњих школа у Нишу и околини, као и најбољих студената свих факултета Универзитета у Нишу, којима су уручене видовданске награде. Поред најбољих ђака, њихових родитеља и професора, свештенства Епархије нишке и представника градске културне јавности, академији су присуствовали званичници градских, академских и војних институција. Учесници овогодишње Видовданске академије били су: Војни оркестар Копнене војске Републике Србије, Нишка црквена певачка дружина „Бранко”, Дечје-омладински хор „Бранко”, Дечји и омладински фолклорни драмски ансамбл „Бранко”, солиста Теодора Вешковац и инструменталисти Марко Радојковић и Михајло Савић. Водитељ програма била је Емилија Радмиловић, наратори Светлана Михајловић и Ивица Џунић, а уредник програма и аутор синаопсиса протојереј ставрофор Ненад Микић.

Проф. др Кристина Митић

ВИДОВДАНАК

Беседа изговорена на
Видовданској академији
28. јуна 2022. године
у Нишу

ародни култ појма државе не огледа се само у видовданском народном епу, већ у целокупној нашој народној књижевности и у народном животу као средишту световâ, раскрсници времена и споменику српске културе. У видовданском народном епу на особит начин осећа се култ отмености и отменог. Изразита је сакрална димензија епске стилизације – избор између земаљског и царства Небеског и Чудо обретења Свете кнежеве главе. Видовданским ковским епом народ је исклесао тип високог осећања према појму државе, државника и државних вођа, цркве, црквењака и црквених вођа, књиге, књижевника и књижевних вођа, све са циљем: Небеског се царства достојати!

Видовдан се у народном епу јавља као сижејнотворни елемент. Томе помаже место овог дана у народном календару, тачније – народна веровања и народни обичаји. Подсетимо се само Обилићевог одговора после сумњи кнеза Лазара:

*Сјуџра јесће
лијеј Видов-данак
виђећемо у њољу Косову
ко је вјера, ко ли је
невјера!*

Од уметања Видовдана у овај дијалог, постаје јасно да се као дан за негу очију и вида, у физичком смислу речи, његово значење шири у пространства духа. Веза овог дана са историјским догађајем, међутим, изнова проширује његово значење.

Кристина Митић је професор Департмана за србистику Филозофског факултета у Нишу

Проширено значење враћа се на Видовдан и врши прилагођавања прехришћанској семантици празника. Тако постаје дан *целе истине* или *свих истина* и од дана исцељења очију и вида прераста у дан *духовног виђења* у најширем смислу те речи, као и дан сећања на пале у ратовима уопште.

Војевао бели Виде, колего!

Три јодине с клеји Турци

А чејири с црни Ујри.

Ова коледарска народна песма из пожаревачког краја и из Вуковог записа, певана о Божићу, говори о угледном домаћину кога после седам година ратовања код куће чекају верна жена, коњи и голубови, па се у њој пре може пронаћи хомеровска инспирација него надахнуће било којим старим словенским култом. Лазаричка народна поезија певана о Ускрсу, опстала је у црквеном окриљу повезујући се са култом Светог кнеза колико и библијског Лазара и са вером у Свето васкрсење:

Вила се лоза винова,

Около ђрада Крушева,

Будила кнеза Лазара.

Како је беседио блаженопочивши митрополит Амфилохије: „Ми смо деца Божја и потомци оних тежака и сточара, који се заједно са својом браћом јужним Словенима доселише из далека света на ово Балканско полуострво, озарено филозофијом и поезијом јелинском и прослављено јунаштвом јелинским. Доселише се с намером да на њему угодније живе не знајући какву им је улогу судба предодредила; не знајући да их је

судба поставила за чуваре најопаснијег друма и за стражаре најсудбоносије капије. Потомци смо њихови по свему па и по занимању” – једнако на Каиновом путу, колико и на путу христоликог Авеља и христоликог Амоса, као разбојник с крста молећи: *Сетји ме се, Госјоде, у царсјиву своме.*

Наши преци, као и деца, не могу да замисле апстрактну силу, безличнога Бога, који би био свуда и на сваком месту. Њима је много лакше да замисле личнога Бога, у облику људском, као најсавршенијем. Отуда му и приписују све особине људске, јер су им оне најпознатије. А оне више, божанске, за њих, као и за масу, остају непознате целога века. Њих могу појмити само виши духови. „Какав си ти, онакав ти је и Бог”, каже Миодраговић, народни педагог и проучавалац народне педагогије, која је била жива и животворна у васпитавању и у образовању подмлатка.

Свети кнез примио је као славу своју пророка Амоса и мученика Вида. Ако кажемо да је суштина овог догађаја у његовој духовној димензији, нећемо погрешити. У прошлости, а и у савременој историји, Србија је често на Видовдан морала да бира свој пут. Тако се и Гаврило Принцип уписао у књигу вечности о чему сведоче и његове речи: „Ко хоће да живи нек мре, ко хоће да мре нек живи!” Видовдан је и поред свега остао симбол опстанка православног народа на балканским просторима. Занимљиво је да је између два светска рата Видовдан сматран празником важним за историју свих Јужних Словена. Зато су сваког 28. јуна преношене и весте о прослави Видовдана у Љубљани, Загребу, Сплиту и другим градовима. Године 1921. српски краљ Александар Карађорђевић донео је Видовдански устав Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Ранохришћански светац Свети Вид поштовао се још пре раскола хришћана на православце и католике. Данашњи датум је у Српској православној цркви посвећен Светом Амосу, а тек 1892. године постаје литургијски празник посвећен Светом кнезу Лазару и светим мученицима српским, кад му се и први пут званично додељује народно име Видовдан. По народном предању, уочи Видовдана у глуво доба ноћи све реке потеку црвене попут крви мученика узводно.

У 19. веку, такође, почиње систематски да се бележи народна књижевност, која чува успомену на Белог Вида, Световида. Постоји теорија, која нам олакшава разлистивање народне поезије проистекле из народне магије, о томе да Видовдан није директно повезан са Светим Видом, већ са словенским богом Световидом. Према тој недоказаној, али научнопопуларној теорији, култ поштовања старословенског паганског божанства Световида замењен је код Јужних Словена култом Светог Вида. У народној религији и народној традицији Свети Вид је један од четворице градобораца.

Видовданским
косовским
епом народ
је исклесао
тип високог
осећања према
појму државе,
државника
и државних
вођа, цркве,
црквењака
и црквених
вођа, књиге,
књижевника
и књижевних
вођа, све
са циљем:
Небеског
се царства
достојати!

У сврљишком крају, на пример, позната је пракса да се градоносни облак враћа изговарањем имена Видовог. На Фрушкој гори се умивало росом уз речи: „Ој, Видове, Видовдане, што очима ја видео, то рукама створио”. У много већој мери него са заштитом од града, Видовдан се везује за култ сунца. Најчешће, међутим, налазимо податак да је Видовдан посвећен здрављу очију и вида: на Видовдан се брала видова трава, видовчица, видац, видић, видовача, видовка, која се користила за лечење болесних очију. Веровања повезана с Видовданом утемељена су најчешће на народној етимологији светитељевог имена, на основу које је он поштован као заштитник вида и исцелитељ очних болести. Можда је најближе истини то што је код Тројанаца Вид био део народног светог тројства – створитеља, одржитеља и уништитеља живота. И док су створитељ и уништитељ живота деловали само у тренутку стварања, односно уништења, дотле је одржитељ био уз човека све време његовог постојања. Веровало се да сваки грех, макар и најмањи, води човека у сигурну смрт. Зато је одржитељ живота био увек уз човека, како би видео сваки његов грех и како би му одмах опраштао. Једино тако човек успева да опстане у животу, кроз искрено покајање. Одржитељ живота видео је човека и давао му

увиде. Крст са четири оцила, који је и данас део српског грба, близак је симболу Вида јер оцила гледају на све четири стране света – симболизујући тако Вида који гледа свуд и види све. Свевидеће око у хришћанству се придаје Васкрслом Господу Исусу Христу. Оцила су унутар крста, а крст је одувек био симбол светлости и победе Господње: заједништво без зависти твори силу! Онај до чијих небеских висина не допире вавилонски жатор лажљивих језика, али који и оданде слуша све поједине откуцаје људских срдаца, чуће на данашњи дан и у дане будуће и наша срца. Радујте се!

Фото:
sr.wikipedia.org

**ХРАМОВНА СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТОГ ВАСИЛИЈА ОСТРОШКОГ
У НИШУ 2022.**

**СВЕТИ ЦАР КОНСТАНТИН И ЦАРИЦА ЈЕЛЕНА 2022. У НИШУ
ГРАДСКА И ХРАМОВНА СЛАВА**

СИЛАЗАК СВЕТОГА ДУХА НА АПОСТОЛЕ 2022. ХРАМОВНА СЛАВА САБОРНЕ ЦРКВЕ У НИШУ

ВИДОВДАНСКА АКАДЕМИЈА У НИШУ 2022.

ЈЕВАНЂЕЉЕ РУСКОГ ЦАРА НИКОЛАЈА

Манастир Свети Роман у Ђунису,
1847. година

Музеј
црквених
старица
Епархије
нишке

еванђеље је штампано у време руског императора Николаја Павловича у Москви 1841. године, месеца септембра. Према запису на централној апликацији на којој је приказано Христово васкрсење, налази се запис који сведочи да је јеванђеље дар руског цара Николаја Павловича 1847. године.

Оков јеванђеља највероватније је рад неког локалног али, нажалост, непознатог мајстора. Оков је израђен од сребра, фиксиран на дрвене корице пресвучене вишњевим сомотом. Сребрне апликације на предњој корици постављене су у углове и дуж ивица, док се у центру јеванђеља налази представа васкрсења Христовог. Догађај васкрсења приказан је на другачији начин. Овај начин је млађи, барокно формулисан као тријумфална победа Христа над смрћу која из гроба устаје у слави држећи крсни барјак. Христос разваљује вратнице ада и ослобађа окова сужње. У подножју Христових ногу изображени су и анђели, мирносице, као и римски војници – чувари Христовог гроба. Изнад Христове главе приказано је сунце са облацима, што симболизује Христа као светлост која побеђује таму.

Сребрне апликације на предњој корици постављене су у углове и дуж ивица са представом четворице јеванђелиста и њиховим персонификацијама.

Оков на задњој корици је другачијег изгледа, веома скромнији и сигурно је дело другог мајстора. На крсту који је начињен од лима, техником зграфо изображен је Христов лик са натписом INBI. И на задњој страни налази се шест карактеристичних османских мотива осмокраке звезде, као и четири кугле, које служе као постоље јеванђеља.

Драгољуб Ж. Мирчетић

СПОМЕН-КОСТУРНИЦА СВЕШТЕНИКА НИШКЕ ЕПАРХИЈЕ ПОБИЈЕНИХ ОД БУГАРА У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ

Д првих дана бугарске окупације Србије, октобра 1915. године, започиње прогон српског свештенства. Убрзо по окупацији Пирота, Беле Паланке, Ниша и осталих градова у овом крају Србије, бугарски окупатор је наредио да се „командантству јаве српски свештеници, професори, учитељи, чиновници, лекари, трговци, занатлије”, под изговором да треба да предају нове личне исправе. Већ 25. октобра (7. новембра) 1915. године, начелник (генерални гувернер) Војноинспекцијске области „Морава”, генерал Кутинчев, позива свештенике нишке епархије са владиком Доситејем на челу, и том приликом им саопштава намеру о „братском помирењу” и о формалном пријављивању ради добијања личних исправа.

Откопани
посмртни
остаці
свештеника
нишких у
Јелашници

На састанак су дошли и официри из бугарске војне управе. Из свих градова било је око 200 свештеника. Али, уместо личних исправа, дочекао их је затвор. Ухапшени су и затворени у казамат нишке тврђаве. Одмах су их Бугари опљачкали и одузели им и доламе, опанке, часовнике, прстење, муштикле, дуванске кутије и породичне фотографије. Кад су то обавили, постројили су их, и ова колона кренула је пешице, путем ка Белој Паланци. Лагали су их како их воде у разне логоре, а планирали су да врше успутна стрељања...

У извештају Вилијема А. Дрејтона из Јунион клуба у Њу Јорку, поред осталог стоји: „Епископ нишки нам је испричао да су 23 његова свештеника ухапшене ноћу и да су двојица одмах убијена хладним оружјем, а њихова тела спаљена.”

Истовремено са хапшењем српских свештеника у Нишу и у најближој околини, бугарске војне власти вршиле су хапшења и у другим срезovima нишког округа (алексиначки, сокобањски, сврљишки), као и у тимочком, крајинском и лесковачком округу. У алексиначком срезу Бугари су извршили хапшења 14. новембра 1915. године. Отерали су их већ исте вечери у правцу Ниша. Из Ниша, у

Драгољуб Ж. Мирчетић је био један од најактивнијих нишких публициста

друге половине 20. века, који је иза себе оставио преко 1200 библиографских јединица различитих формата (ауторских монографија, новинских и часописних чланака, излагања и брошура). Рођен је 1922. године у Белегишу у Војводини, а одрастао у Нишу, где је завршио Основну школу „Вожд Карађорђе” и Прву мушку гимназију. После Другог светског рата студирао је на Економском факултету у Београду, а дипломирао је на Вишој војној академији, где је касније, на Катедри за војну историју, био предавач. Обављао је различите послове у војној служби у којој је стекао чин потпуковника. Као публициста и културни радник био је члан редакција неколико нишких часописа. Умро је у Нишу 2004. године. Опус књига који броји четири стотине библиографских јединица, претежно историографске тематике, даривао је Народној библиотеци у Нишу.

Преузето из необјављеног рукописа Драгољуба Ж. Мирчетића, *Ниш и околина у Првом светском рату (1914–1918)*, Ниш 1998, 178–199. Редакцијска обрада.

Свечана поворка
приликом
сахране костију
свештенумученика

правцу Пирота, са једном групом нишких свештеника и свештеника из околних села кренули су и алексиначки свештеници. Бугари су их све отерали изнад нишког села Јелашница и ту, у једној њиви у долини Куновичке реке, побили и затрпали у две раке.

Родољубиви свештеници који су дали своје животе за народну слободу нису заборављени. Кости стрељаних покупљене су почетком септембра 1921. године и са дужним пијететом сахрањене су у капели нишке Саборне цркве. На парастосу стрељаним свештеницима 12. новембра 1937. године у Нишу чинодејствовао је хор од три стотине свештеника.

Фото:
Архив
Епархије
нишке

По завршетку Првог светског рата, у Нишу је побијеним свештеницима подигнута једна спомен-плоча, а нешто касније и спомен-костурница, оба спо-

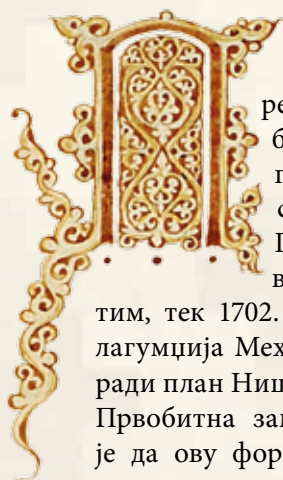
Бугари стрељали новембра 1915. године код Беле Паланке и Јелашнице код Ниша. На спомен-плочи је великим словима написано: „Врлим пастирима цркве и верним синовима отаџбине палим на страни службе своје.” Спомен-плоча је рад београдског каменорезца Н. Лукачека. Костурница је посвећена и још шездесет петорици свештеника из Нишке епархије, које су такође Бугари побили на југу Србије 1915. године. Делови посмртних остатака побијених свештеника код Беле Паланке и Јелашнице, пренети су после завршетка Првог светског рата у Ниш и сахрањени у овој костурници. Њихове кости су прикупљене 3. и 4. септембра 1921. године и ту пренете и сахрањене.

Спомен-плоча изнад костурнице у јужном параклису Саборне цркве у Нишу на којој су записана имена свештеника које су Бугари стрељали новембра 1915. године код Беле Паланке и Јелашнице код Ниша

Др Милан Ранђеловић

ХРИШЋАНСКО СТАНОВНИШТВО НИША У ХVIII ВЕКУ

Превелики број војника, слаба одбрамбена моћ града и близина границе са Аустријом приморали су Порту да озбиљно утврди Ниш. По овом питању радило се још у време Великог бечког рата, међутим, тек 1702. године наменски је био послат лагумџија Мехмед-ага да са својим братом изradi план Нишке тврђаве. Првобитна замисао била је да ову фортификацију чине четири велике табије и једна мања, око којих је требало да буде подигнут бедем са спољашњим ровом. Осим ових радова планирано је и да се постојећа варош на левој обали Нишаве опколи палисадом. Читав подухват требало је да изнесе више од 43 милиона акчи, што је вероватно и највише утицало да се са радовима не жури. Ипак, за време рата са Аустријом (1716–1718) искоришћено је присуство бројне ордије у Нишу, те су од јула 1717. до фебруара 1719. године радови на тврђави завршени.

Због јаничарске буне из 1719. године (тј. потенцијалне опасности коју су за локалне носиоце власти они представљали), на порти је решено да се Нишка тврђава из основе презида и изгради као знатно веће и комплексније утврђење. Њен претходни градитељ Мехмед-ага, сада као царски мирамбаша, послат је у Ниш да организује послове и направи нацрт. Тврђава коју је до 1723. завршио имала је седам табија и три капије (Стамбол, Видинску и Београдску). Бедми су јој били дуги 2 100 метара, а унутрашња површина захватала је простор од преко двадесет два хектара. Са овим размерама била је то највећа османска фортификација на потезу од Београда до Цариграда. Њена изградња државу је коштала 390 000 куруша. Како радови на

оволиком комплексу нису могли да буду потпуно предвиђени, све до 1737. године вршене су мање интервенције, доградње и чишћења шута који је остао на градилишту. У исто време завршена је и јака палисада око вароши на левој обали Нишаве, што је ојачало дефанзивни потенцијал Ниша.

Осим тврђаве, Ниш је добио и институције које су одговарале његовом новом административном положају. Поред румели валије и чиновничког апарата који га је пратио, град је добио дефтердара и фискалну канцеларију са контролом над државним приходима у преосталим османским поседима у Србији. Њена надлежност биле су мукате које је раније држала београдска канцеларија и приходи од разних монопола са територије коју је по-

Из књиге:
Др Милан
Ранђеловић,
Османски
ујравници
Ниша у
XIX веку
(1799–1878).
Ниш: Сцери
принт, 2022.

кривао трговачки пут Сарајево–Видин. То је утицало да све већи број балканских трговаца застаје у Нишу и послује овде. Богати земљопоседници из читаве Србије који су га населили, висока администрација и војска били су нарочита циљна група за њих, те се временом развила трговина и луксузнијом робом, што је додатно обогатило понуду нишке чаршије. Показатељи економског развоја града у то време били су и усложњавање нишких еснафа, бројни привредни објекти разних вакуфа и све веће присуство јеврејских трговаца. Највероватније да је управо на њихову иницијативу Хусеин-ага, векилхарџ мухафиза

План Ниша из 1737. године на коме је приказан распоред аустријске војске предвођене фелдмаршалом Филипијем, пре напада на Ниш

Топал Осман-паше, формирао један изолован и ограђен простор у којем је подигао наменску зграду (yahudhane) у којој су се Јевреји сместили. Оваква здања најчешће су била изолована зидом од остатка заједнице, на иницијативу самих Јевреја. Осим наведених акумулатора добити, на нишкој чаршији је, поред већ постојећих, било и деведесет осам дућана нишког муха-физа Топал Осман-паше којима су се издржавали његови вакуфи. То је у

XVIII веку било највеће улагање у привреду града, нарочито значајно јер је Велики бечки рат (1683–1699) Ниш коштао потпуно уништене вароши, стамбених насеља на источном крају и скоро свих муслиманских богомоља.

Овакав развој тржнице условио је и промене у инфраструктури града. Након изградње тврђаве, варош је била пребачена на њену леву обалу, временом формирајући Покривену чаршију око које су били Ат-пазар, Бит-пазар и Спахијски пазар (сточна пијаца). Око и између ових тржница размештено је било десет махала са бројним хановима, ашчиницама, занат-

ским радњама, магазиама и амбарима које је окруживала варошка палисада. Све ово утицало је да у периоду 1718–1731. године чисти приходи града од трговине скоче са 15 000 на скоро 26 000 куруша.

Предвиђајући успех Русије у рату са Османлијама (1735–1739) и рачунајући на добар стратешки положај у Србији, Аустрија је јула 1737. кренула у рат са Османлијама. Из три правца њена војска кренула је у Румелију, при чему је нарочито привлачан плен био Ниш, ослабљен одласком војске у рат са Русима. Већ 28. јула фелдмаршал Филипи приморао је крушевачког кајмакама Мехмед-пашу да му преда Ниш. У наредна три дана из Ниша је отишло 2 000 мухацира и 20 000 домаћих муслимана, већином посадници Нишке тврђаве са породицама. Неуспели поход на Видин и тежак пораз код Бањалуке (4. август 1737) спречили су дубљи продор Аустријанаца у Румелију. Већ средином октобра исте године ордија сераскера Ахмед-паше Ђуприлића била је пред Нишем, опколивши генерала Доксата и 2 500 нишких бранитеља. Предаја града извршена је 18. октобра, са скоро истим исходом по Србе као и она из 1690. године.

За нишке хришћане почетак XVIII века био је изузетно тежак. Након губитака у људству и имовини током Великог бечког рата њихова заједница морала је да се прилагођава променама у граду насталим након почетка изградње тврђаве. Већина српских кућа у плановима градитеља Ниша остала је изван сигурних бедема тврђаве и палисада вароши, на простору око данашњег Саборног храма. У наредном веку овај део града постаће културно и верско језгро српске заједнице у Нишу, међутим, током XVIII века био је то само отворен и неоздрав потез који се протезао од подножја Горице до прговске мочваре. Чинила су га два топонима – Чифлик и Тапија, тј. село Прговац (данашњи парк

Чаир). Осим овде, Срби су живели и тик уз источни бедем тврђаве, у Јагодинској махали, која је етнички била скоро у потпуности српска.

Осим ратова с краја XVII и током прве половине XVIII века, насилно чифлучење и осиноост локалних моћника учинили су нишке Србе честим жртвама друштвено-политичких потреса у граду. На тешкоће њиховог живота записи у дневницима Мери Монтагју (1717) и Гералда Дриша (1719) јасно указују. Након угледних и утицајних духовних пастира попут епископа Јоаникија I (1709–1735) и Георгија Поповића (1735–1737), ксенократија у коју је Српска православна црква запала током друге половине XVIII века довела је до појаве епископа нарочито безосећајног за патње своје пастве (у питању је епископ Гаврило Николић). Штавише, након преобраћења Цркве Светог Николе у Фехтије/Резаија цамију (1737) данас није познато чак ни где су у том периоду хришћани своју веру практиковали.

дине био велики и добро организован град. Свакако да су од тога користи имали и Срби.

Неповољне друштвене и политичке околности нису успеле да пољуљају значај Ниша као црквеног седишта. За сада се не зна скоро ништа о црквеној организацији у њему током XV и XVI века, али веће су шансе да је током овог периода Ниш задржао епископску столицу, него супротно. Већ почетком XVIII века Ниш је засигурно био место столовања епископа који су имали јурисдикцију и над Топлицом (Белом Црквом).

Пораст значаја хришћанске заједнице у овом граду привремено је прекинуо рат Аустрије и Османског царства (1788–1791).

Походима у јужној и источној Србији, заседама и блокадама великих путева, одреди капетана Михаљевића и Коче Анђелковића изоловали су многе варошице на цариградском друму, уносећи међу тамошње муслимане пометњу. Ратна психоза

Бекир-бегов
(Хафис-пашин)
конак на Нишави;
извор: Иван В.
Громан, Албум
краља Милана
Обреновића

Па ипак, епископски сабори, на којима су и епитропи хришћанске заједнице учествовали, указују на то да се она држала чврсто. Разним фондовима, тј. кутијама, међу верницима сакупљани су прилози за колективне трошкове епархије, заједнице (плате за учитеље) или убоге појединце. На основу занимања ових епитропа види се да су током XVIII века Срби имали запажено место у систему наших еснафа, као ћурчије, терзије, мумџије, папуџије, бакали. Осим са занимањима, јављају се и као арабације и трговци свињама. Према запажању искусног јерменског трговца Ованеса Томваџијана, Ниш је 1749. го-

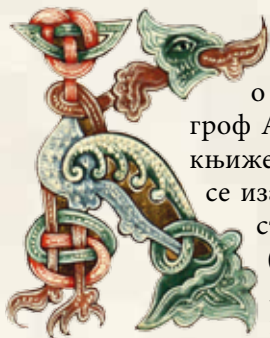
и већ тешко друштвено стање натерали су многе хришћане нишког краја да оду у збегове, а нараста хајдучија претворила је поднебље у место где се ни путници попут искусног британског војника Џона Тејлора (1789) нису осећали сигурно.

Након 1791. године у Србији је започео период у коме је српски народ са знатно више иницијативе утицао на своје егзистенцијалне проблеме. Услед све већих друштвених и политичких разлика између севера и југа земље, Срби који су живели на обе територије до решења тих проблема доћи ће у различитим историјским приликама и времену.

Дејан Ристић

Толстој СПОЈИО САМО СУДБИНЕ

Сведочанство о
пуковнику Николају
Николајевичу Рајевском

о су заправо били Ана Карењина и гроф Алексеј Вронски, јунаци познатог књижевног дела Лава Толстоја? Да ли се из тих имена крију стварне личности, Марија Александровна Хартунг (рођена Пушкин) и пуковник Николај Николајевич Рајевски? И, коначно, каква је веза између пуковника Рајевског и Србије?

Постоје озбиљне индикације да је инспирацију за лик своје славне јунакиње велики писац једним делом нашао у личности Марије Александровне Хартунг, старије кћерке истакнутог руског песника Александра Сергејевича Пушкина. Када ју је срео на једном балу, одржаном у породичном дому Хартунгових у граду Тули, Лав Толстој је био задивљен Маријиним лепотом, шармом и образовањем. Много је индикација да је писац Ани Карењиној подарио особине и физички изглед Пушкинове старије кћерке. О томе

Из књиге: Дејан Ристић,
Митови српске историје.
Београд: Вукотић
медиа, 2020.

Фото:
www.wikidata.org

Марија
Александровна
Хартунг
(1832–1919)

Пуковник
Николај
Николајевич
Рајевски
(1839–1876)

да је Марија Александровна Хартунг у Толстојевом делу постала Ана Карењина сведочи и Маријин портрет изложен у одајама Толстојевог музеја, које су посвећене његовом најзначајнијем књижевном остварењу.

Захваљујући личном искуству и необично снажној имагинацији дошло је до тога да је најлепши део Анине личности заправо био „позајмљен“ од лепе Пушкинове кћери. Важно је, међутим, знати и то да је судбина још једне жене била уплетена у стварање lika Ане Карењине.

Реч је о њеној имењацињи, извесној Ани Пириговој, која се бацила под воз због несрећне љубави. Овом потресном чину, сасвим случајно, присуствовао је и писац лично, и у њему пронашао замисао за завршетак животне приче своје несрећне хероине. Ипак, сигурно је да је Ана делом и аутобиографски лик самог Лава Толстоја који је у њој исказао тамнију страну своје личности. Толстој је и сам начинио прељубу и због тога га је мучило осећање

Николај
Николајевич
Рајевски
потичао је из
угледне руске
породице.
Био је унук
прослављеног
генерала
Николаја
Рајевског,
хероја
Отаџбинског
рата.

кривице и кајања. Анин трагичан крај представљао је, у ствари, својеврстан чин искупљења пишца за почињени лични грех.

Са друге стране, Лав Николајевич Толстој створио је лик младог официра, грофа Алексеја Вронског, инспирисан животом пуковника Николаја Николајевича Рајевског, који је, као добровољац, заиста учествовао у српско-турском рату 1876. године, у коме је погинуо, недалеко од данашњег Алексинца.

Николај Николајевич Рајевски потицао је из угледне руске породице. Био је унук прослављеног генерала Николаја Рајевског, хероја Отаџбинског рата. Његов отац, који се такође звао Николај Николајевич, био је генерал-лајтнант. Оженио се Аном Михаиловном Бородзином, за коју се говорило да је била лепа, угледна и образована жена. Отац му је умро млад, оставивши иза себе двојицу малолетних синова, Николаја и Михаила.

Црква
Свете Тројице у
Горњем Адровцу –
Рајевска

39

из прошлости

Према легенди, само неколико минута пре погибије, пуковник Рајевски је ручао, пио вино и полазећи на положај рекао: „Ако погинем, срце ми оставите у Србији, а тело пренесите у Русију.”

да је пуковник Рајевски „овог часа погинуо од непријатељског пушчаног зрна”.

Према легенди, само неколико минута пре погибије, пуковник Рајевски је ручао, пио вино и полазећи на положај рекао: „Ако погинем, срце ми оставите у Србији, а тело пренесите у Русију.” Породица је испунила његов завет. Тело пуковника Рајевског данас почива у селу Рзумовска у Украјини, а срце је остало у Србији и чува се у порти манастира Свети Роман код Ђуниса. На месту где је погинуо пуковник Рајевски његова породица подигла је цркву која плени својом необичном лепотом.

Инспирисан истинитим животним причама двоје изузетних људи, Марије Александровне Хартунг и пуковника Николаја Николајевича Рајевског, велики Лав Николајевич Толстој изатакао је повест о незаборавној љубави Ане Каренине и грофа Алексеја Вронског. Измаштани ликови из овог јединственог књижевног дела, као и оне стварне историјске личности које су писцу послужиле као инспирација, трагично су страдале.

Остајући велики и у својој смрти, Ана и Вронски, односно Марија и Николај, временом су прерасли у вечни симбол љубави, родољубља, племенитости и пожртвовања. Стога је и за нас драгоцено што је један значајан део повести, који је своје место нашао у роману Лава Толстоја, нераскидиво везан за Србију.

Гроб
пуковника
Рајевског у
Манастиру
Свети
Роман

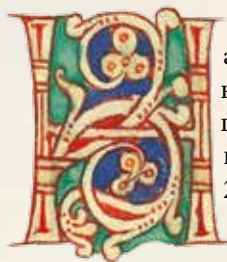
Прву битку на тлу Србије пуковник Рајевски је водио за село Моравац, док је најславнија победа на моравском фронту била битка на Шуматовцу, током које је дошло до бројних напада непријатељских турских снага који су, срећом, сви били одбијени од стране српско-руских јединица. Одлучујућа битка за Адровац била је, нажалост, кобна за пуковника Рајевског.

Турска војска је започела напад 20. августа 1876. године (1. септембра по новом календару). Турци су цело преподне тешком артиљеријом нападали српске положаје. У раним поподневним часовима генерал Черњајев упутио је одред пуковника Рајевског као подршку у Горњи Адровац. Већ негде око 17 часова гласоноша је генералу Черњајеву донео тужну вест од командира батерије, поручника Шамановића,

Лука Миленковић

ХРАМ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ДИМИТРИЈА У ПАСЈАЧИ

а североисточном рубу Нишке котлине, испод монументалног врха Вишеград, а на око 17 км од центра Ниша, налази се село Пасјача. У атару, на око 2 км испод села, сакривен воћњацима и виноградима, а у последње време све више густим листопадним растињем које осваја напуштене оранице и ливаде, на питомом терену налази се велелепни Храм Светог великомученика Димитрија.

Осамом храму нема забележених историјских података, тако да највише информација пружа древно предање које се вековима до данас преноси међу мештанима села. По предању у средњем веку село је формирано на простору око данашњег храма. После пада Ниша и битке на Плочнику у јесен 1386. године, турска војска је повлачећи се, разјарена поразом, о „светковини” на Митровдан исте године за одмазду опљачкала и спалила село заједно са црквом. Део становништва успео је у том метежу да побегне на простор данашњих села Пасјача и Ореовац, око 2 км на североисток у планину. Иако су локацију села из безбедоносних разлога изместили, мештани су свој стари храм обновили. Истинитост овог предања поткрепљују остаци камених темеља и зидова кућа, као и остаци керамичких судова, па чак и костију у близини храма, који су до пре деценију били видљиви, а сада су обрасли коровом и шибљем. Каснија историја села, као и храма, није позната.

Први писани податак о селу датира из 1564. године, када је у турском тефтеру уписано под именом Пасјач, са мање од 10 домова, али се храм не помиње. Друго предање нам говори о још једном великом страдању пасјачког храма. У време Друге велике сеобе Срба 1739. године, храм је спаљен заједно са народом који се налазио у њему. У прилог тачности овог предања говори истоветни метод по коме је страдао древни Храм Свете Параскеве у суседном селу Малча, у коме су исте, 1739. године, Турци затворили народ, преко крова убацили запаљену сламу и до темеља спалили храм.

Данашњи Храм Светог Димитрија у Пасјачи обновљен је вероватно средином 19. века, на темељима старог храма који је постојао сигурно пре друге половине 14. века. Храм је једнобродна грађевина правоугаоне основе, дужине 9,90 м и ширине око 4 м, са полукружном апсидом на источној страни. Зидан је од тесаног камена. На северном зиду видљива су три слоја градње. Први се претпоставља да потиче из прве половине 14. века, други слој вероватно из времена обнове, а после рушења старог села 1386. године, док трећи потиче највероватније из средине 19. века. Унутрашњост храма осветљена је помоћу два прозора која се налазе на јужном зиду и једног који се налази на олтарској апсиди, ширине 0,54 м и висине 1,36 м, у горњем делу засведеној полукружним луком. На средишњем делу северног зида, налазе се бочна врата ширине 1,05 м и висине 2,32 м, са надвратником у облику лука. Плафон у унутрашњости храма је у облику

Први писани податак о селу датира из 1564. године, када је у турском тефтеру уписано под именом Пасјач, са мање од 10 домова, али се храм не помиње. Друго предање нам говори о још једном великом страдању пасјачког храма.

бачвастиг свода који се ослања на бочне зидове, док је са спољне стране покривен кровом на две воде на коме се до пре двадесетак година налазила ћерамида, а која је током реновирања храма замењена црепом. Олтар од наоса дели уска солеја од око пола метра ширине, која се испред царских двери шири, чинећи полукружни степеник.

На солеји се налази и највећа уметничка драгоценост читавог храма, дрвени иконостас са иконама рађеним у барокном стилу. Иконостас чине три етажа. Први – престоње иконе Господа и Богородице између којих су царске двери са представом Благовести, док се на северним дверима налази икона Светог Јована Крститеља, а на јужним Светог Димитрија. Други ниво чине иконе Господњих празника и то гледано са севера ка југу:

СТЫ ДИМИТРИА

Рођења Христовог, Преображења, Вазнесења, на табли изнад царских двери Васкрсења, затим Цвети, Богојављења, и до самог јужног зида Светог Саве. Трећи ред чини шест икона дванаесторице апостола, приказаних по двојица на свакој. На врху иконостаса налази се крст са Христовим распећем уз присуство Богородице и Светог Јована Богослова. Олтар је малих димензија са апсидом на источној страни, која се завршава нишом у горњем делу, а такође и са једном мањом нишом у простору проскомидије. На средини олтара налази се свети престо од камена.

Храм је према локалном предању освећен на Духовски понедељак 1912. године руком Епископа Дометијана Поповића. Веродостојност овог предања потврђивао је антиминс који је све до октобра 2021. године чуван у овом храму, а који датира из 1911. године и освећен је и потписан епископом Дометијаном. После Првог светског рата изграђена је приправа са импозантним звоником, правоугаоне основе, ширине 7,78 м и дужине 4,07 м. Приправа због своје

ширине у односу на наос ствара у унутрашњости по једну просторију са сваке стране. Северна просторија служи као палионица свећа, док је у јужној смештено степениште које води на врх звоника. Звоник се уздиже изнад приправе и квадратног је

облика, при врху је на свакој страни по један правоугаони прозор. Звоник је покривен кровом на четири воде, док су бочни делови приправе покривени кровом на две воде. У звонику су два звона различите величине која оглашавају богослужење. На западној страни приправе, непосредно испод звоника налази се главни улаз у храм са двокрилним вратима изнад којих је прозор у облику потковичастог лука. Овај звоник је 1926. године осветио Епископ Доситеј Васић.

У порти западно од храма налази се парохиски дом са краја деветнаестог века, грађен као тип моравске куће, са две просторије и тремом са луковима који су декоративно обрађени. Трем је подељен на два дела: ајат и доклат. Између храма и парохиског дома на северној страни налази се чесма, подигнута 1926. године, из које непрестано тече свежа, питка изворска вода, која никад не пресушује.

На око четири стотине метара западно од храма, на месту званом Бањица налази се храст запис, стар шест векова. Испитивања која су вршили стручњаци Завода за заштиту природе показала су да је храст обима 5,80 м стар око 570 година, и од 2010. године је под заштитом државе.

У порти западно од храма налази се парохиски дом са краја деветнаестог века, грађен као тип моравске куће, са две просторије и тремом са луковима који су декоративно обрађени.

Протојереј ставрофор
Лаврентије Фарли

ОДАКЛЕ ДОЛАЗИ КИША?

Једна лекција из
верске наставе

Мислим да је то било у осмом разреду када сам први пут сазнао за кружни ток воде. Према овој лекцији, ваздух је пун водене паре. До кондензације долази када сунце изазове испаравање воде и њено подизање у небо, тако да се водена пара поново претвара у течну воду, коју види-

мо у великим, пахуљастим облацима који лебде изнад главе. Када се капљице воде у облацима споје, постају довољно тешке да формирају капи кише које ће падати на наше главе. Отуда долази киша. Била је то фасцинантна лекција и ми смо нацртали малу слику да бисмо је илустровали.

Древни људи нису знали за циклус воде. Већи део њихове науке био је заснован на једноставном посматрању и служио им је довољно за свакодневне задатке које су морали да обављају да би живели. Што се њих тиче, киша је падала из мора које је било изнад неба. Као што је овде на земљи било море (нпр. Средоземно море), тако је било и море изнад облака.

Небо је било чврсто и оно је спречавало море изнад да се сруши на нас и поплави земљу.

На чврстом небу постојали су прозори који су могли да пропуштају воду из небеског мора, где се она хватала у канте (тј. облаке) и потом изливала на земљу. У космологији заснованој искључиво на посматрању, све је имало смисла. Ако је пуно воде пало са неба, мора да горе постоји море, као што је оно овде доле. То би такође објаснило боју неба: било је плаво јер су сва мора била плава, укључујући и море изнад неба.

Ово древно схватање кише и небеског мора видимо одражено у Старом завету. Таква је прва прича о стварању у Књизи постања: у тој причи, као и другим космологијама древног Блиског истока, пре него што је било шта створено, на свету није било ничега осим мора (Пост. 1. 2). Земља је била безоблична и пуста, а тама је била над безданом, иако је Дух Божји такође лебдео над водама. Наратив је јасан: пре него што је Бог почео да ствара и пре него што је изговорио прву реч, *Нека буде светлост*, све је било море.

Након што је створио светлост (тј. дан и ноћ), следећа ствар коју је Бог урадио била је да створи делитељ да подели морске воде на два дела, потискујући навише половину воде и одвајајући их од вода испод. У грчкој Септуагинти овај делитељ је назван *сѿереома* (од грчког *сѿереос*, што значи „чврст, тврд“). Латински превод гласи *фирмаменѿ*, од чега потиче реч „свод“. Овај делитељ, како нам даље говори Пост. 1. 8, назван је „небо“.

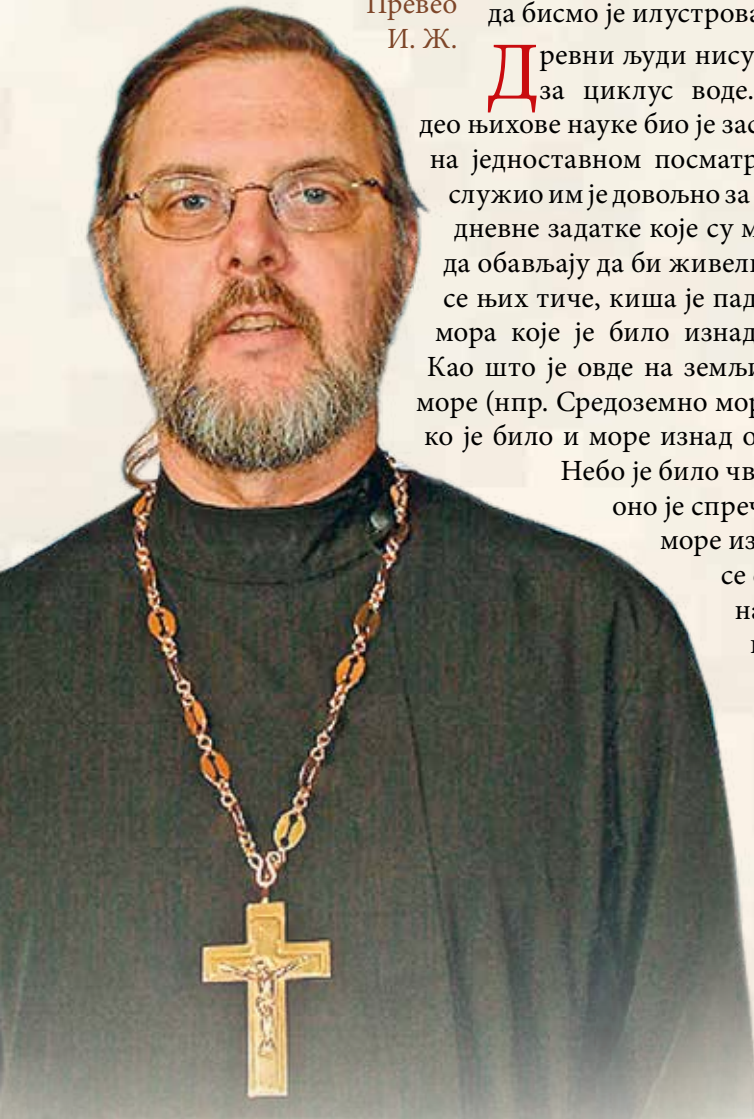
Заједничка за све преводе је идеја да је небо које раздваја чврсто – што је морало да буде како би спречило сву ту небеску морску воду да падне на земљу. Да је небо било чврсто сазнајемо и из других старозаветних одломака. Јов 37. 18 описује небо „чврсто као огледало саливено“. У Псалтиру налазимо да су постојале „воде над небесима“ (Пс. 148. 4), као и да је Бог „на водама поставио двореове своје“ (Псалам 104. 3).

Псалмопевац овде говори о Божјем небеском пребивалишту, тако да су „воде“ оне из небеског мора, а не из мора овде испод. Сви почетни стихови Псалма 104. описују небеску Божју твар – његово небеско пребивалиште, облаке, ветрове, муње. Писац 104. псалма је, као и сви остали из свог времена, претпоставио да је изнад чврстог неба море и да је отуда падала киша. У смислу древне блискоисточне мисли, то

Заједничка за све преводе је идеја да је небо које раздваја чврсто – што је морало да буде како би спречило сву ту небеску морску воду да падне на земљу. Да је небо било чврсто сазнајемо и из других старозаветних одломака.

Протојереј ставрофор Лаврентије Фарли служи као свештеник у православној Цркви Светог Германа у Ленглију у Британској Колумбији (Канада). Он је такође аутор серије *Православни дидлијски водич* и других публикација.

Превео
И. Ж.

помаже да се објасни одакле су све воде потопиле земљу у Нојево време: Бог је отворио уставе небеске и сва се вода из небеског океана излила (Пост. 7. 11).

Очигледно ништа од овога није научно тачно, упркос неким прилично очајничким покушајима да се воде изнад неба поистовете са облацима. (Овај покушај називам „очајничким”, јер би то значило да су стари Јевреји имали приступ научном знању које није било доступно другима у њихово време – идеја коју оповргавају текстови као што је Јов 37. 18. Као и њихови савременици, Јевреји су сматрали да је небо чврсто као огледало саливено.) Али шта ово значи за данашње тумаче и читаоце Старог завета?

То значи да се Бог спушта ка нама да нас сусретне тамо где ми јесмо. Онима који верују у оваплоћење не би требало да буде тешко да поверују у то. Бог је сишао у сусрет старим Јеврејима онаквима какви су били – поробљени, збуњени, слаби, нестални и уплашени. Имао је да их научи многим лекцијама које су они споро учили. (Ово не би требало да нас доводи у искушење да их презиремо – да ли смо ми заиста много бољи?) Бог је морао да их научи да је Он једини Бог за њих – у ствари, једини Бог који је заиста постојао. Морао је да их научи да религија нужно укључује и етичко понашање као и култ, да човек не само да мора да принесе жртву, већ и да воли свог ближњег. С обзиром на тврдоћу људског срца, ове поуке су тада биле сасвим довољне. Поуке о унутрашњој природи тројичног Бога, о неповредивости брачне везе и о непотребности полагања заклетве за поштеност човека биле су лекције које су могле да чекају – колико то тек важи за лекције из космологије и астрономије?

Другим речима, ми читамо Стари завет да бисмо пронашли истину коју је Бог ставио тамо, а не науку коју није тамо ставио. Дакле, када читамо у Књизи Исуса Навина 10 да је Исус Навин рекао сунцу и месецу да мирују, а текст каже да је „Сунце стало и месец стао”, не треба да

закључимо да Бог учи да су се сунце и месец заправо кретали око земље. Сви древни људи су тако мислили (могли су да виде како се померају!), а Бог се није бринуо да им противречи у наративима о Исусу Навину. У том приповедању Бог нас није учио да се сунце креће, већ да ће у милости послушати људски глас и борити се за свој народ (ст. 14). Оставио је науку Јевреја тамо где је била, јер је имао друге важније лекције које је требало да их научи.

Ми
читамо
Стари
завет да
бисмо
пронашли
истину
коју је Бог
ставио
тамо, а не
науку коју
није тамо
ставио.

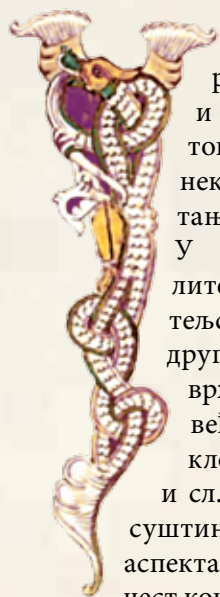

Ако смо скромни читаоци Светог писма, читаћемо свети текст да бисмо видели шта он заправо каже, а не наметати своје ставове о њему или учитавати нашу модерну науку у древне списе. И наставићемо да разабиремо из тих списа шта Бог заиста жели да научимо. На часовима природних наука можемо лако научити одакле долази киша. Свето писмо нам нуди спасоносне лекције које никада не бисмо могли научити из школских предмета. ■

Марко Трајковић

ХРИШЋАНСКИ КОНЦЕПТ ПРИЈАТЕЉСТВА

Могућност примене на
часовима верске наставе

разматрању хришћанског пријатељства и његових особености у односу на световно схватање, потребно је кренути од неких конститутивних елемената и схватања пријатељства у класичном смислу. У савременој педагошко-психолошкој литератури световне оријентације пријатељство се карактерише као израз јачег другарства, однос веће блискости и привржености, те као такво садржи у себи већи број конституената, као што су наклоност, поверење, искреност, оданост и сл. Ипак, оно што чини пријатељство у суштинском смислу можемо свести на три аспекта: реципрочност односа, лични однос – чест контакт и блискост.

Аутор је
професор
верске
наставе у
Гимназији
„9. мај“ у
Нишу

Када говоримо о хришћанском пријатељству одмах треба истаћи да оно апсолутно корелира са горепоменутиим световним схватањем, односно да и оно садржи у себи све оно што је побројано у световном одређењу. То нас доводи до питања: у чему је онда особеност хришћанског пријатељства? Пре свега, реч је о љубави као централном аспект хришћанског живота, који је значајан за разумевање свих односа, па и пријатељских. У профаном одређењу пријатељства срећемо еуфемизме за љубав, као што су емотивна повезаност и сл. Несумњиво је да су пријатељски односи прожети љубављу, она се помиње, али се не одређује прецизније, нити се апострофира као један од најзначајнијих фактора пријатељства. За хришћане је, са друге стране, љубав централна мисао и начин целокупног црквеног устројства.

Практичне примере пријатељског опхођења можемо наћи у јеванђељским причама из живота Исуса Христа, посланицама Филимону, Галатима, Коринћанима и сл. Посебно илустративна у овом погледу је Посланица Филиплјанима апостола Павла, тако да ћемо се њоме послужити да бисмо указали на неке аспекте хришћанског схватања пријатељства. Када је након свог трећег мисионарског путовања Павле у Јерусалиму оптужен за одступање

од вере и када је био лишен слободе, Филипљани му, по свом најистакнутијем представнику Епафродиту, шаљу новчану помоћ. Павле се радује помоћи не зато што му је потребна, „не због оскудице“, већ због љубави и пријатељског старања Филипљана. Епафродита Павле не назива пријатељем, већ *братом, сајнудником и саборцем*. Употребом овакве реторике и атрибута Павле жели да апострофира хришћански етос међусобног опхођења, јер хришћани нису позвани да у међусобном односу остварују некакав општи идеал пријатељства, типичан за антички или савремени секуларни свет, него да међусобно буду браћа. Реч брат (*ἀδελφός*) је први атрибут који Павле користи да би истакао важност оваквог опхођења, као виши вид пријатељства. Називајући га даље сатрудником (*συνεργός*), Павле ставља Епафродита у круг ближих сарадника који су се својим залагањем и пожртвованошћу истицали у ширењу јеванђеља. Напослетку, истрајавање у „заједничарењу“ представљало је не само духовни, већ и изузетан телесни изазов и борбу са самим собом и хришћанском опозицијом, те је у том смислу Епафродит истински саборац (*συστρατιώτης*), који снагом вере савладава изазове.

Видимо, дакле, да је термин пријатељство за Павла недовољно „јак“, јер су он и хришћани у категоријама есхатона. Црква је за Павла породица и место где не владају пријатељски односи у класичном смислу, већ релације међу људима имају карактер сличан родбинским везама. Такво (христолошко) схватање живота оставља дубок траг на сваки однос, па и на пријатељство, које сагледано у христолошком кључу добија снажнији карактер.

Долазимо до питања како ове и сличне примере приближити ученицима на веронауци? Битно је знати да се блиска пријатељства јављају већ између осме и девете године, када психички развој детета напредује, због чега се млађи школски узраст и сматра периодом када је дете спремно за свесну исповест, чиме започиње рад на свом

Црква је
за Павла
породица
и место где
не владају
пријатељски
односи у
класичном
смислу, већ
релације
међу људима
имају
карактер
сличан
родбинским
везама.

унутарњем човеку. Пријатељство деца често доживљавају у контексту инструментализације другог зарад сопствених интереса. Пријатељ је неко ко треба да помаже, слуша, чини да се осећамо лепо. Свако поступање супротно од очекиваног може да стави пријатељство на тест. Са друге стране, хришћанско пријатељство је изнад егоистичних потреба, оно превазилази партикуларне интересе. Због тога су поменути (и други слични) примери веома важни, јер могу допринети изградњи пријатељства међу децом које неће бити инструменталног карактера. Већ у првом разреду деца уче о човеку као бићу заједнице на микро (породичном) и макро нивоу (сви људи као део Божје породице). Ове и сличне тематске јединице пружају одличну могућност да ученици чују ове и бројне друге јеванђељске примере и развијају пријатељско опхођење у вршњачким односима. Из Павловог примера видимо да је на том путу увек најважније сведочити љубав, јер она употпуњује сва педагошка знања и омогућава да „методологијом срца“, уз поједностављене примере и аналогии, мудре басне, бајке и приче допру до деце. У том смислу веома важна потпора часовима верске наставе јесте Црква и Евхаристија. Партиципирањем у црквеном животу ученици могу да

увиде практичну страну и историјску виталност хришћанског пријатељства. На овај начин долази до споја теоријског (учионог) и практичног (црквеног) стицања знања, што има огроман васпитни потенцијал. Тако ученици,

поучени непосредно доживљеним црквеним искуством, могу бити подстакнути да овај осећај припадности и заједништва прошире и на друге односе. Породица са атрибуту „мале Цркве“ и разредна заједница могу да буду места изградње и пројављивања хришћанских вредности!

Напошетку, хришћански примери пријатељства нису само значајни у вршњачким односима, већ и у односу одрасли–дете. Поласком у школу дете више није прихваћено *per se*, већ од постигнућа зависи омиљеност од стране вршњака и ближе околине, а то може бити извор фрустрација и бунта, како према ауторитету наставника, тако и према родитељима. Хришћански примери „критике“ и прекора (којих такође има у великом броју) нису плод фрустрације, гордости и мржње, већ су утемељени на љубави према ближњем. У том смислу одређени задаци, обавезе и прекори које деца добијају од родитеља и наставника нису нужно лоши. Ако су резултат бриге и љубави, и уколико не вређају личност и достојанство детета, онда је од њих велика корист. Прављење овакве аналогии учи децу да критика, па чак и одређена „казна“ може бити кориснија од неутемељене похвале. Она је корисна и пожељна у истинском пријатељству, које је базирано на љубави. Са друге стране, одрасле подсећа да су дужни да љубе васпитанике као што Христос чини! Таква врста односа мора постојати у односу родитељ–дете, а још више у односу наставник–ученик. Одрасли могу бити схваћени не као строги ауторитети, већ као сарадници (пријатељи) који нас љубављу усмеравају ка једином истинском ауторитету. Циљ оваквог усмеравања је, у световном схватању, *свестирани (целовити) развој личности*, док је за хришћане овакво стремљење оличено у термину *обожење (theosis)*, и оно представља смисао живота за верујуће. ■

Хришћански примери „критике“ и прекора (којих такође има у великом броју) нису плод фрустрације, гордости и мржње, већ су утемељени на љубави према ближњем.

Фото:
izberizhizn.ru

„КВИЗИРАЦИЈА ЗА СВЕ”

Успех нишких основаца
на републичком такмичењу
из верске наставе

Такмичење из верске наставе „Квизирација за све” уврштено је у Календар школских такмичења за школску 2021/22. годину, који је утврђен и достављен основним школама од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Владе Републике Србије. Са благословом Његовог преосвештенства

Епископа шумадијског г. Јована, организатор такмичења је Просветни одбор Епархије шумадијске, а у такмичењу учествују ученици од петог до осмог разреда основних школа широм Србије. Веб-сајт „Квизирација за све” намењен је такмичењу из верске наставе – православног катихизиса ученика основних школа, које се одвија према *Сѣручном уѣуѣсѣву за орѣанѣзовање ѣаѣмѣчења и смѣѣри учениѣа основних и средњих школа*, које је издало Министарство просвете. Појава вируса корона је умногоме изменила образовно-васпитни рад у школи, па је велики број активности био премештен из школске учионице на интернет-платформе. Због бриге о здрављу наших ученика и наставника, одлучено је да такмичење „Квизирација за све” и ове године буде одржано на даљину за све нивое такмичења, осим за школски. Све даље етапе такмичења (општинска, окружна и републичка) биле су одржане преко овог сајта у терминима који су били задати Календаром. На сајту су били постављени припремни материјал, тестови за вежбање, правила по којима ће се извести такмичење, као и сва упутства и обавештења везана за такмичење, у складу са Правилником који је такође доступан на сајту.

ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС
ТАКМИЧЕЊЕ ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Такмичење „Квизирација за све” организовано је први пут прошле, 2020/21. школске године. Оба досадашња такмичења припремљена су у Епархији шумадијској. Екипе такмичара састављане су у школама, а свака школа је могла да пријави једну или више својих екипа. Правила су захтевала да екипе буду трочлане и да њихови чланови могу бити ученици од петог до осмог разреда. Тест се састојао од 100 тврдњи, од којих су неке тачне, а друге нетачне. Задатак такмичара је био да одреде које су тачне. За решавање теста на располагању је било 25 минута. За сваку правилно означену тврдњу добијао се један бод, а за сваку погрешно означену тврдњу одузимало се пола бода. За тврдње које би се оставиле неозначене, бодови се нису ни додавали ни одузимали.

У школској 2021/22 год. такмичење из Православног катихизиса је организовано за ученике V, VI, VII и VIII разреда основних школа на четири нивоа према следећем календару: школски ниво – у фебруару 2022. године према календару школа, општински ниво у марту, окружни/градски ниво у априлу, а републички ниво 14. маја 2022. године. Школско такмичење одржано је уживо у школама. Екипа која је прошла школски ниво на следећем, општинском нивоу, радила је тест на даљину. Наставници су електронским путем добијали приступне параметре и такмичења су реализована у одређено време. Екипа која би добила одређени број поена на општинском, затим на окружном такмичењу, пласирала би се на завршни, републички ниво такмичења.

Такмичење из верске наставе изазвало је велико интересовање ученика и њихових катихета широм Србије. За први, школски ниво такмичења било је пријављено чак 380

екипа. Пласман на следећи ниво добијале су све екипе које би на тесту зарадиле више од 70 поена. На трећи, окружни ниво такмичења квалификовало се 88 екипа из читаве Србије. Више од 90 поена на окружном нивоу добиле су четири екипе из Епархије нишке: три из Ниша (две из ОШ „Мирослав Антић” – *Млади Светосавци* и *Пинк Панџер*, и једна из ОШ „Радоје Домановић” – *Свети Никанор Хиландарац*) и једна из Великог Шиљеговца – *Савини ученици*.

На републичком такмичењу учествовало је укупно 46 екипа. Једна од екипа из Епархије нишке, *Свети Никанор Хиландарац*, освојила је друго место, са 94 поена. Више од 80 поена добило је још седам екипа из Епархије нишке: једна из Ниша (*Вићезови* из ОШ „Краљ Петар Први”), једна из Лесковца (*Гинковићи* из ОШ „Васа Пелагић”), једна из Великог Шиљеговца (*Савини ученици*) и чак четири екипе из једне исте школе из Блага (Дрим Ђим, Оче наш, Обилићи и *Свети Сава* из ОШ „Стојан Новаковић”). На укупној ранг-листи републичког такмичења нашло се још пет екипа из Епархије нишке: две из школе у Великом Шиљеговцу и по једна из школа у Нишу, Дољевцу и Бојнику.

Међу екипама из Епархије нишке највећи успех на овогодишњем такмичењу, наиме прво место на окружном и друго место на републичком такмичењу, постигла је екипа *Свети Никанор Хиландарац*, састављена од три ученице ОШ „Радоје Домановић” из Ниша, чија је вероучитељица мастер теолог Снежана Николић. На прошлогодишњем такмичењу „Квизирација за све”, екипа из ове школе, предвођена истом вероучитељицом, такође је освојила друго место. Снежана је припремала своје ученице једним делом у школи, а већим делом на интернет-платформама, због многих обавеза и ваннаставних активности свих трију ученица. Припрема се

састојала од решавања тестова постављених на веб-сајту такмичења и проучавања тврдњи које су на том сајту биле дате.

Ове године састав победничке екипе чиниле су ученице Софија Стојковић, Дарија Стојковић и Даница Младеновић. Софија, која је ове године била ученица осмог разреда, поновила је прошлогодишњи успех, када је такође била члан школске екипе *Свети Никола*. Њена млађа сестра Дарија, ученица петог разреда, иако најмлађи члан, била је и највећи мотиватор овогодишњег тима. Софија и Дарија су деца из свештеничке породице. Њихов отац, протојереј Бобан Стојковић, професор Богословије Светог Кирила и Методија у Нишу и старешина Храма Васкрсења, омогућио је девојчицама и њиховој вероучитељици да током ванредних мера, када због пандемије није било пожељно окупљати децу у школи за ваннаставне активности, део припрема обаве у просторијама парохijske

библиотеке „Старац Никанор Хиландарац” при Храму Васкрсења. Захваљујући томе, екипа је ове године и узела назив *Свети Никанор*. Топлина гостопримства свештеника, доступност потребних књига и рачунарске опреме, утицале су на то да ученице из ОШ „Радоје Домановић” (школе и раније познате по блиској сарадњи са црквом) и након укидања епидемиолошких ограничења своје припреме наставе у амбијенту црквене библиотеке. На тај начин пружен је још један пример добре сарадње између свештеника, вероучитеља и ученика верске наставе, чему једним делом треба приписати и заслуге за велики успех који је екипа из једне нишке школе ове године поновила на такмичењу из верске наставе.

СЛОВО

Часопис Богословије Светог Кирила и Методија у Нишу

а благословом Његовог преосвештенства Епископа Арсенија, први пут у историји Богословије у Нишу изашао је часопис, који је добио назив *Слово*. Текстови у часопису састављени су искључиво од радова ученика, а уредник часописа је Ђакон Предраг Владисављевић, професор у Богословији.

Идеја о покретању школског часописа дошла је као део пројекта Новинарске секције у Богословији. Уз несебичну подршку и поверење Епископа Арсенија, ректора Богословије, полазници секције, на челу са координатором Ђаконом Предрагом, радили су скоро годину дана на састављању текстова и изради дизајна првог броја.

Несебичну подршку у припреми првог броја часописа *Слово* пружио је и тим Радија Глас епархије нишке, на челу са директором Драганом Тадићем који је све своје слободно време посветио не само изради часописа, већ и помоћи у раду Новинарске секције. У припреми је свакако помогла и едукација кроз коју су прошли ученици у оквиру Новинарске секције коју су одржали новинари из Радија Глас.

Часопис је дошао као круна овоогодишњег рада секције. У самом часопису представљена је Богословија као школа, уопштено. Поред тога имамо и изврсне текстове ученика Богословије на различите теме, почев од догматике, па све до историје. У часопису такође можемо прочитати и искуства ученика у Богословији, као и њихове жеље и ишчекивања. Укратко је описан сам живот у школи од дневних школских до ваншколских активности. Посебан одељак је посвећен

историјским личностима које су обележиле историју Богословије Св. Кирила и Методија.

Од текстова у првом броју часописа *Слово* издвајамо следеће. Гашевић Милош, ученик четвртог разреда и добитник много гусларских признања, пише текст „Пар речи о гуслама”, где нам открива одакле потиче његова љубав према музици, а посебно према гуслању. Павловић Григорије, ученик петог разреда, своје најдубље богословске мисли открива нам у тексту „Лебдеће питање”. Тодоровић Филип, такође ученик петог разреда, написао је текст под насловом „Нови живот и рад Нишу”, у којем описује све околности које су допринеле преласку школе из Призрена, али и велики значај Богословије за град Ниш.

Ћаци су са велики одушевљењем дочекали први број који је изашао из штампе два дана пре школске славе, а светлост дана угледао је баш на дан Св. Кирила и Методија. Са великим задовољством први примерци су подељени гостима на слави. У нади да је ово само почетак једне лепе традиције која се зове часопис *Слово*, ученици, на челу са Ђаконом Предрагом, већ сада раде на припреми следећег броја часописа. ■

Ђакон Предраг
Владисављевић

ГРАДСКА СЛАВА СВ. ЦАР КОНСТАНТИН И ЦАРИЦА ЈЕЛЕНА 2022. ГОДИНЕ У НИШУ

огодишње прослављање небеских заштитника града Ниша, Светог цара Константина и царице Јелене, било је обележено низом манифестација према разноврсном и садржајном програму који је трајао пуних шест дана, од 31. маја до 5. јуна 2022. године. У организацију славе укључило се свих пет градских општина, као и установе културе и образовања на територији Ниша. Улаз је био бесплатан за све програме.

Обележавање градске славе почело је 31. маја, светом архијерејском литургијом у Капели Светих бесребреника Козме и Дамјана у комплексу Војне болнице у Нишу. Након тога, служен је парастос чегарским јунацима на спомен-обележју Ћеле-кула и код споменика на Чегру. Истога дана у 11 часова, код споменика на Чегру одржана је државна церемонија поводом годишњице Чегарске битке, једне од пресудних у Првом српском устанку, која је на свој начин обележила историју Ниша.

У подне 1. јуна, грађани су имали прилику да прате наступ плесних група на централном градском тргу, Тргу краља Милана. У парку преко пута Градске куће отворена је изложба старих позивница „Учтиво вас позивамо на славу“ у организацији Историјског архива Ниш. Програм на Тргу краља Милана настављен је у 16 часова, наступима културно-уметничких друштава. У вечерњим сатима, на Летњој позорници у Нишкој тврђави одржан је концерт чувене нишке уметнице Биљане Крстић и групе „Бистрик“.

На дан уочи градске славе, 2. јуна, већ у преподневним часовима, деца из предшколске установе „Пчелица“ учествовала су у манифестацији „Плесом до знања и здравља“, која је одржана на стадиону Фудбалског клуба Раднички. На Тргу краља Милана у подне одржан је наступ нишких хоров. У 13 часова у дворишту Дома ученика средњих школа, у оквиру Градске славе у Општини Пантелеј, организована је добротворна питајада и наступ Млађе групе КУД „Анђели“. На Тргу краља Милана у 14 сати наступио је Гудачки квартет Нишког симфонијског оркестра, а у Градској кући од 16.30 часова соло певач Марко Миљисављевић, вокална група „Константин“ и Академски фолклорни ансамбл „Оро“.

У Храму Светог цара Константина и царице Јелене у 18 часова служено је празнично бденије, са традиционалном предајом лабарума (барјака са извезеним царским монограмом) градоначелници Града Ниша. По окончању богослужења уследила је свечана литија око Парка Светог Саве, у чијем се средишту налази храм. У литији је учествовао верни

народ Ниша, са свештенством, монаштвом и многобројним појцима, уз допринос војног оркестра. У наставку „Царске вечери“, у Храму Светог цара Константина и царице Јелене одржано је вече духовне музике. Домаћин концерта била је Нишка црквена певачка дружина „Бранко“, а специјални гост вечери био је схиархимандрит Серафим Бит-Хариби из Грузије са Хором Манастира 13 асиријских отаца.

Празник Светог цара Константина и царице Јелене отпочео је светом архијерејском литургијом у храму посвећеном овим светитељима у Нишу, коју је служио Његово преосвештенство Епископ нишки Арсеније, уз саслужење више игумана манастира из Епархије нишке, архијерејских намесника нишких и старешина градских храмова, а у присуству највиших градских и војних званичника. Након литургије

отпочела је Градска слава у Општини Медијана. У оквиру овог дела славског програма у Парку Светог Саве отворена је изложба радова Ученичке задруге „Надеждине пчелице“ Основне школе „Надежда Петровић“ из Сићева, а на платоу испред храма постављен је и Банкомат књига Народне библиотеке „Стеван Сремац“.

Променадни наступ нишког Војног оркестра Копнене војске Србије одржан је празничног дана у подне, у Обреновићевој улици. У Археолошкој сали Народног музеја Ниш организована је деџа радионица „Антички Наисус кроз свакодневни живот људи“, која ће бити репризирана још два пута у

окиру програма наредних дана. У Позоришту лутака одржана је Свечана академија „Доживети стоту“, поводом шест деценија постојања Основне школе „Цар Константин“. У Нишкој тврђави у 13.30 часова отпочела је и Градска слава Општине Црвени крст, у оквиру које је одржана спортско-рекреативна манифестација „Спорт до здравља“, културно-забавни програм „Народна игра и песма“ и ликовно-едукативна радионица за децу „Златна четкица“. Истог празничног дана у 18 часова, отворено је Палилулско вече, чиме се и Општина Палилула укључила у обележавање градске славе. У вишечасовном забавном програму учествовала су културно-уметничка друштва, плесне групе, хорови, етно-групе и оркестри, између осталих и познати ансамбли „Легенде“ и „Црне мамбе“.

Упоподневним сатима на дан празника, у Великој сали Универзитета у Нишу отворен је традиционални годишњи научни скуп „Ниш и Византија“. Свечана академија поводом градске славе Свети цар Константин и царица Јелена одржана је у Светосавском дому у порти нишког Саборног храма од 19 часова, где су се посетиоцима поздравним словом обратили Епископ нишки Арсеније, градоначелница Ниша Драгана Сотировски, а одржан је и богат уметнички програм.

Наредног дана, 4. јуна, у преподневним сатима, отворен је Куп града Ниша у планинарској оријентацији „Цар Константин“, у организацији Планинарског друштва „Мосор“. На Тргу краља Милана од 11 часова приређен је програм Дечјег културног центра „Сјај мајске песме“ и представа Позори-

шта лутака „Црвенкапа“. Обележавање градске славе завршено је у недељу, 5. јуна, у Градској општини Нишка Бања, обиласком реконструисаних спортских терена и такмичењима у спортском риболову, припреми рибљег котлића, бацању тројки и играма без граница на Ади Женеви.

У Народној библиотеци „Стеван Сремац“ током градске славе могле су да се виде две изложбене поставке, „Разгледнице старог Ниша“ и „Библиотеком кроз време“, које су трајале од 1. до 4. јуна 2022. године. ■

Миодраг Недељковић ДЕТЕТУ

Аутор је
парохијан
Храма
Светог цара
Константина
и царице
Јелене у
Нишу

Радуј се, дете, човек ћеш бити,
радуј се, дете,
радост немој крити,
Ал' знај да у пипкалу том
нигда среће нема;
зато се весели, чак и када грми
и муња се засева.

Радуј се огњу, ваздуху и трави,
радуј се док снег веје,
али и кад се раскрави.

Радуј се басни, буквару и песми,
ал' понајвише непресушној чесми
што воду нам, која дише, даје;
Радуј се рођењу Христовом,
и онда кад се фарба
црвено јаје.

Не теши се сјајем са малог екрана
већ бљеском небеског светила
што се за трен ока простре по своду
обасјавајући Храм Царева
Константина и Јелене,
са свију страна!

АКТИВНОСТИ НИШКЕ ЦРКВЕНЕ ПЕВАЧКЕ ДРУЖИНЕ „БРАНКО“

У петак, 13. маја, по благослову Његове светости Патријарха српског г. Порфирија, у крипти Храма Светог Саве на Врачару, одржана је изложба икона ученика београдских основних школа. Том приликом ученици ОШ „Војвода Мишић“ из Београда извели су представу *Небеска литургија*, уз хорски наступ хора Богословије Светог Саве из Београда и Дечјег омладинског хора „Бранко“ из Ниша, под управом Јоване Микић. Сутрадан, 14. маја 2022. године, млади певачи Нишке црквене певачке дружине „Бранко“ посетили су Сремске Карловце, где су у Саборном храму одржали пригодан наступ.

Уторак, 31. маја 2022. лета Господњег, у Великој сали Коларчевог народног универзитета у Београду, београдској публици представила се Црквена певачка дружина „Бранко“, и то у своје две поставе, дечјој и мешовитој, изводећи капитална дела духовне музике из различитих епоха и подручја њеног настајања. На посебну радост публике, уследио је дугоочекивани наступ схиархимандрита Серафима Бит-Харибија и хора Манастира Тринаест асиријских отаца из Грузије, који су се представили ауторском музиком на арамејском језику и уникатним звуком који негују. Овим концертом Нишка црквена певачка дружина „Бранко“ започела је обележавање јубилеја 135 година постојања.

Два дана касније, уочи градске славе Светог цара Константина и царице Јелене, Нишка црквена певачка дружина „Бранко“ одржала је концерт у Храму Светог цара Константина и царице Јелене у Нишу. Нишка публика је имала прилику да још једном ужива и у наступу схиархимандрита Серафима Бит-Харибија и хора Манастира Тринаест асиријских отаца из Грузије.

Чланови великог и дечјег хора Нишке црквене певачке дружине „Бранко“ имали су част да учествују у два видовданским академијама, у Манастиру Раваница и у Нишу. Вече уочи празника, у духовно обасјаном простору древног Манастира Раваница, одржана је Видовданска академија са благословом Његовог преосвештенства Епископа браничевског г. Игнатија. Глумац Небојша Дугалић и Нишка црквена певачка дружина „Бранко“, поред осталих, употпунили су вече обасјано звездама, како доликује предвечерју Видовдана.

Уторак, 28. јула, у порти нишког Саборног храма испред Светосавског дома, приређена је традиционална Видовданска академија, са благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија. Видовданској академији су, поред најбољих ђака и студенаца, њихових родитеља, професора и свештенства Епархије нишке и представника нишког културног и јавног живота и академске јавности, присуствовали и представници градских институција.

На позив љубазних домаћина из Македонске православне цркве, а с благословом Епископа нишког г. Арсенија, Нишка црквена певачка дружина „Бранко“ са својим свештенством узела је учешће у богослужењу које се поводом храмовне славе одржало у Цркви Светог Наума у Скопљу. Хору је тиме указана част да учествује у новој изградњи црквеног живота која је започела признањем аутокефалности Македонске православне цркве. Светом архијерејском литургијом начелствовао је Архиепископ македонско-охридски г. Стефан, уз саслужење тројице архијереја, а саслуживало је и свештенство Српске православне цркве, протојереји ставрофори Милутин Тимотијевић, Бранко Цинцаревић и Влајко Грабеж из Ниша.

Нишка црквена певачка дружина „Бранко“ и Дечји омладински хор „Бранко“ наступили су 7. јула 2022. године на отварању 28. интернационалних хорских свечаности на Летњој позорници Нишке Тврђаве.

ДРУГО ДЕЧЈЕ КУЛТУРНО ЛЕТО У МЕТОХУ

Са благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, братство Храма Васкрсења Христовог у Нишу 2022. године по други пут организује манифестацију *Дечје културно лето у Метоху*.

Ове године, низ манифестација које су посвећене деци отворен је на празник Силаска Светог Духа на Апостоле, 12. јуна 2022. године. Друго *Дечје културно лето у Метоху* својим обраћањем отворио је старешина Храма Васкрсења, протојереј Бобан Стојковић. После тога уследио је концерт дечјег хора „Чаробна нота” из Ниша, одржан у самом храму. Део програма отварања употпунили су песници за децу, који су се представили својим песмама: Миња Илијева, Биљана Станојевић, Драган Маринковић и Срђан Живковић.

Наредне суботе, 18. јуна 2022. године, Ансамбл народних игара и песама „Мозаик” из Ниша и КУД „Ризница” из Краљева одржали су целовечерњи концерт под називом *Ојанком кроз Србију*. После речи добродошлице протојереја Бобана Стојковића, старешине храма, многобројној публици су представљене игре из свих делова Србије, од најмлађих извођача до ветерана Ансамбла „Мозаик”.

На крају концерта отац Бобан је уручио пригодне поклоне кореографу КУД „Ризница”, Далиборки Ракић, и директору Ансамбла „Мозаик”, Марјану Здравковићу, пожељевши им да још много година истрају у очувању традиције. После завршетка концерта, у порти храма формирано је коло од више стотина играча.

У следећем термину, 26. јуна 2022. године, у Храму Васкрсења Христовог одржан је концерт дечјег хора „Лептирићи” из Основне школе „Беле-кула”. Током концерта, дечји песник Драган Маринковић говорио је своје песме.

У недељу, 3. јула 2022. године, у читаоници парохijske библиотеке „Старац Никанор Хиландарац” професорка руског језика Маја Коцић одржала је креативну радионицу руског језика. Уз руске дечје духовне песме, многобројна дечица су уз дружење и на занимљив начин стекла одређена знања о руској култури. ■

НОВИ ДОКТОР БОГОСЛОВСКИХ НАУКА У НИШУ

Професор Ненад Мијалковић рођен је 1981. године у Параћину. После завршене основне школе у родном граду, уписао је Богословију Светог Кирила и Методија у Призрену. Због ратних дешавања његов разред био је премештен у Богословију Светог Арсенија у Сремским Карловцима, где је и матурирао. Дипломирао је на Православном богословском факултету Универзитета у Београду 2007. године, на тему из литургијског богословља. Наредне године примљен је за наставника у Богословији Светог Кирила и Методија у Нишу, где се доселио, засновао породицу и

до данас ради као професор Светог писма Новог завета и црквено-канонског права. Мастер студије завршио је у Београду 2010. године, одбраном рада из подручја светотајинског богословља. Објављивао је у часописима *Саборност*, *Теолошки погледи*, *Црквене студије* и *Видослов*. Као професор црквеног права био је постављен на функцију саветодавног члана Епархијског црквеног суда Епархије нишке, на којој се задржао од 2013. до 2016. године.

Проф. Мијалковић је 2016. године, са благословом Светог архијерејског синода, уписао докторске студије из систематске теологије на Латеранском универзитету (Pontificia Università Lateranensis), једном од најпознатијих папских универзитета, на којем студирају студенти са свих страна света, различитих култура, традиција и културолошких вредности. Боравио је у Риму две године, слушајући предавања и полажући испите из христологије, пнеуматологије и еклесиологије. Током боравка у Риму живео је у Слове-

начком колеџу (Pontificio collegio sloveno) интернатског типа, који је примао постдипломце из различитих земаља и континената.

Тема коју му је Научно-наставно веће прихватило носи наслов „Римокатоличке теме у српској православној теологији, Интерпретација и рецепција од 1958 до данас” (Temi cattolico-romani nella teologia ortodossa serba, Interpretazione e ricezione dal 1958 ad oggi). Ментор на одбрани рада био му је декан Рикардо Фери, професор на Катедри за систематску теологију, а коментори и чланови комисије за одбрану били су професори Ђовани Тангора (са исте катедре) и Натале Лоде (са Факултета за канонско право). Успешно је одбранио докторску дисертацију 15. јуна 2022. године.

Професор Мијалковић је у свом истраживачком раду користио историјско-богословске, аналитичко-критичке, компаративне и ерминевтичке методе. Истраживао је архивску грађу из Синода СПЦ, Богословског факултета СПЦ, Архива Југославије, а бавио се и конкретним учењима Римокатоличке цркве, донетим кроз званичне документе Другог ватиканског сабора, као и документима Мешовите комисије за богословски дијалог између Православне и Римокатоличке цркве. Дефинишући у свом раду више различитих типова рецепције

(директна, индиректна, обострана), Ненад Мијалковић се у развоју теме дотакао и проблема папског примата, уније и прозелитизма, а такође и питања дијалога, као и оних учења која разликују богословље Православне и Римокатоличке цркве, посебно на плану пнеуматологије и мариологије.

Јеромонах Николај Јоцић

ПИСМО – ГЛАВА

*Ако они уђуше,
камење ће йроіоворити
(Лк 19. 40)*

Дејан Јовић
је рођен у
Београду 1975.
Дипломирао
скулптуру на
Факултету
ликовних
уметности у
Београду 2002,
магистрирао
2008. године.
Активно
излаже од
2001. године.
Живи и ради у
Београду.

Камен који одбацише зидари,
Конај йосйаде йлава од уйла
(Лк. 20. 17). Христос бира два-
наесторицу великих апостола
и нешто касније њима придо-
даје Павла. Оно што је било
пред светом безначајно, исуви-
ше скромно и помало презрено,
промислом Божијим постаје иза-
брано, важно и темељито. Тако и
овде. Дејан је сакупљао туђе виш-
кове, рестлове и одбачене комаде.
Од њих је начинио тринаест угледних, племе-
нитих и достојних глава. Тако се уврстио и у
ред примењених еколога. Што је другима било
сувишно, њему је било насушно. Знао је да Бог
може увек и у сваком народу од камења поди-
зати децу Аврааму (Лк. 3.8).

Такође, Јовићева дијагностика йлаве личи
на Јова праведног у фазама рвања са Јахве-
ом, са пријатељима, са женом и самим собом.
Ту су фрактуре свих степена оштећења, плит-
ки ожиљци са дубоким ранама или другачије
речено – једна глава у стотину мука, али и сто-
тину глава са једном муком.

есвакидашња изложба „Глава” у
Педагошком музеју у Бео-
граду, крајем јула мину-
ле тешке године, била
је посебан ужитак за
љубитеље скулпту-
ре и цртежа. Пеш-
чар, сига и друго
грумење прого-
ворило је рукама
Дејана Јовића. По-
сетилац је био ок-
ружен особеним
главама у камену и
прегршти скица са
истом темом. Ова
оригинална постав-
ка пружала је основу
за многозначна сагле-
давања, па тако и за
библијска.

Да ли је лако раздвојити лице од главе?
Може ли се арматура лица представити?
Како извести анатомију невидљивог? Како
обојити структуру унутрашњег? Завирити ис-
под коже, а да се не оштети. Не би се рекло да
су такви захвати изводљиви. Сада смо увере-
ни да јесу – како у слици, тако и у пластици.
Тачно је да лица нема на овим комадима. Али,
и тако, скулптуре нису скренуле у безлично.
Неком ће све то засигурно изгледати агресив-
но. Можда и крваво. Да, зато што је уметник,
попут искусног доктора, оперисао

баш како је морао и докле је
смео. Чини нам се да је камен
резбарил хируршка, а гра-
фике отиснула радиолошка
рука Јовићева. Камен је тек
додирнуо, док папир није
штедео. Понуђени цртежи
износе „рендгенско сликар-
ство” главе кроз последњих
двадесетак го-
дина – колико
се стварају. По-
добно снимцима
рендгена – све је
јасно ономе који
уме да чита, иако
су ту само две боје
и мало контраста.
Снимак лобање
у први мах није
пријатна ствар,
али од њега по-
чиње терапија.
На тај начин од
Дејана смо доби-
ли нарочиту остеоестетику, прво
на листу, а затим
и у простору.

Закратко, ок-
ренућемо се
књижевности. Андрић је био оду-
шевљен лицем. У својој причи
„Лица” он о томе отворено пише:
„Звезданог неба и људског лица ни-
кад се човек неће моћи нагледати.
Гледаш и гледаш, и све је виђено а
незнано, познато а ново. У њима су
за мене уцртани сви путеви света,
све помисли и сва дела, све жеље
и потребе људске, све могућности
човекове, све што га држи и диже,
и све што га трује и убија; све оно
о чему човек машта, а што ретко

Тачно је
да лица
нема на
овим
комадима.
Али, и тако,
скулптуре
нису скренуле
у безлично.
Неком ће све
то засигурно
изгледати
агресивно.
Можда и
крваво.
Да, зато што
је уметник,
попут искусног
доктора,
оперисао баш
како је морао и
докле је смео.
Чини нам се
да је камен
резбарил
хируршка,
а графике
отиснула
радиолошка
рука Јовићева.

бива или никад неће бити, добива у њима, најпосле, свој облик, име и глас.” Дејан је, ништа мање, одушевљен истим зрачењем. Иста нота је погодила и његову интонацију. Дела руку његових одгонетају природу главе и главе у природи.

Филозоф и писац Ерих Шмит, на крају своје маестралне дуодраме *Зајонетине варијације*, наглашава да – љубав нема пол. Остварења која су пред нама пружају посебан утисак – управо из истог разлога. У њима није забележен пол. Радови су надишли полна растојања и својства. Посреди је чиста антропологија, ослобођена сваког сувишка.

Искрена љубав искреног уметника за искреног човека.

Да цитирамо професора Јанараса. У својој књизи, недавно преведеној на српски, *Прошав религије*, он овако описује уметност древних мајстора: „Вајар у старој Грчкој, када би желео да изобрази Афродиту, није тежио томе да из ради копију неке конкретне лепе жене. Трагао је за начином како би са сваке лепе жене уклонио сва променљива (индивидуална) обележја и у свом делу отиснуо обележја која откривају лепоту женствености код сваке лепе жене – отиснуо *суштин*у женске лепоте. Зато је такво дело и било *αγαλμα* (статуа): фактор весеља насталог погледом на истину.” Именица „αγαλμα” изведена је од глагола *αγαλλω*, што значи радовати, тј. об радовати некога. Дејан нас је заиста обрадовао и

разгалио уникатним рукодељама. Успео је својим несвесним да покрене свесно код посматрача или, пак, својим свесним визијама да разигра неосветљене визуре у људима и тако показао зрело ликовно начело. Не, он није започео нову Ђеле-кулу – да ова игра речи не буде blasphemична – већ *кул ћелу*. Дакле, међу нама је проверени калитехнис, од кога пуно очекујемо и чијим се делима надамо.

Зашто је данас *скулптура* потцењена? Гледано економски, од ње вајде нема. Шта би неко радио са мало дотераним облацима или симпатично изливеном бронзом? Резани комади дрвета не носе са собом нарочиту сензацију. Нема специјалних ефеката. Међутим, ова

врста ликовне уметности потребна је баш због квалитета које не видимо лако. Смисао, као и значај, најчешће се добро крију. На појединцу је да открива.

Слажемо се да је све у глави!

Фото:
Марко
Милојевић

Остварења која су пред нама пружају посебан утисак... У њима није забележен пол. Радови су надишли полна растојања и својства. Посреди је чиста антропологија, ослобођена сваког сувишка. Искрена љубав искреног уметника за искреног човека.

ОСВЕЋЕНИ ТЕМЕЉИ ЗА ИЗГРАДЊУ НОВОГ ХРАМА У КРУГУ НИШКОГ УНИВЕРЗИТЕТСКОГ КЛИНИЧКОГ ЦЕНТРА

Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније посетио је 29. априла 2022. године Универзитетски клинички центар у Нишу. Повод посете било је освећење темеља за изградњу Параклиса Животносног Источника Пресвете Богородице, који се налази између Клинике за кардиологију и нефрологију и главног улаза у круг Клиничког центра. Након освећења камена темељца и читања повеље, Преосвећени владика је капсулу са повељом убацио

у темељ, а потом су три освећена камена убацили проф. др Зоран Перишић, проф. др Драган Милић и г. Драгомир Карић, представник Фондације „Карић”.

СПОМЕН-ОБЕЛЕЖЈЕ ПОГИНУЛИМ ПРИПАДНИЦИМА ВОЈСКЕ И ПОЛИЦИЈЕ 1998. И 1999. ГОДИНЕ ОТКРИВЕНО У ЛЕСКОВЦУ

Спомен-обележје припадници-ма Војске и Полиције који су 1998. и 1999. године погинули у борбама са албанским терористима и снагама НАТО узони одговорности 549. моторизоване бригаде, откривено је 6. јуна 2022. године у лесковачкој касарни „Војвода Петар Бојовић”. Меморијал је изграђен на иницијативу удружења грађана Херојска 549. моторизована бригада „Цар Душан Силни”, уз подршку Министарства одбране и Војске Србије. Свечаности су присуствовали Епископ нишки господин Арсеније, заменик команданта Копнене војске генерал-мајор Слађан Стаменковић, градоначелник Лесковца Горан Цветановић, државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Миодраг Капор, ветерани 549. моторизоване бригаде и Полиције, чланови породица погинулих, представници

Министарства одбране и Војске Србије, МУП-а и бројни грађани који су тим поводом желели да одају пошту браниоцима отаџбине. На спомен-обележју налази се 235 имена припадника Војске Југославије и Полиције.

ЕПИСКОП НИШКИ НАЧАЛСТВОВАО ПРВОМ ЛИТУРГИЈСКОМ ПРОСЛАВОМ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ЖИТОМИСЛИЋКИХ

Свети архијерејски сабор Српске православне цркве одредио је 26. јун за датум празновања Светих свештеномученика житомислићких. Свету архијерејску литургију у Манастиру Житомислић у Епархији захумско-херцеговачкој и приморској служио је Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније, уз саслужење Преосвећене господе Епископа захумско-херцеговачког Димитрија и далматинског Никодима, а саслуживали су свештеници и свештенмонаси Захумско-херцеговачке епархије. Свети свештеномученици житомислићки канонизовани су и свечано унесени у списак светих 2005. када је освећен манастир Житомислић, али је датум њиховог празновања одређен тек ове године на редовном заседању Светог архијерејског сабора. Под именом Светих свештеномученика житомислићких канонизовано је братство манастира Житомислић пострадало у Другом светском рату. Тек 1991. године су извађени из јаме и сахрањени у гробници изнад цркве у манастиру Житомислић, а 1992. године, приликом рушења манастира, бачен је експлозив у гробницу мученика, чиме су по други пут преживели

страдање. Секретар Светог архијерејског синода Српске православне цркве, архимандрит Нектарије, прочитао је одлуку о увођењу у календар Светих свештеномученика житомислићких. Након литургијске прославе празника уследила је Свечана академија, уприличена поводом обележавања 30 година од рушења манастира и 20 година од почетка обнове. Истога дана у поподневним часовима, Преосвећени Епископ нишки г. Арсеније и Епископ далматински г. Никодим посетили су Стару цркву, Саборну цркву и Црквену општину у Мостару, као и Владичански двор, који је саграђен у време Митрополита Петра Зимоњића. После обиласка Старе цркве Рођења Пресвете Богородице, Епископ Димитрије, праћен мостарским свештенством, упознао је високе госте са обновом Саборне цркве Свете Тројице и животом српске заједнице у Мостару.

ПОСЕТА И ДАРОВИ ЕПИСКОПА АУСТРАЛИЈСКО- НОВОЗЕЛАНДСКОГ Г. СИЛУАНА ЕПАРХИЈИ НИШКОЈ

Његово преосвештенство Епископ аустралијско-новозеландски г. Силуан посетио је 26. јуна 2022. године Епархију нишку. По благослову Епископа нишког г.

Арсенија, Преосвећеног Владика Силуана дочекали су службеници Епархије нишке. Том приликом, Епископ Силуан је уручио новчану помоћ за ожалостане породице трагично пострадалих рудара, коју су прикупили верници Саборног храма Светог Георгија Митрополије аустралијско-новозеландске. Са благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, Верско добротворно старатељство Епархије нишке уручило је 1. јула 2022. године породицама пострадалих алексиначких рудара новчану донацију, дар Епископа аустралијско-новозеландског.

СЛУЖЕЊА ЕПИСКОПА НИШКОГ ГОСПОДИНА АРСЕНИЈА

У периоду од 27. априла до 12. јула 2022. године Његово преосвештенство Епископ нишки Арсеније је:

1. маја – у недељу 1. прву по Пасхи

служио свету архијерејску литургију у Храму Светог цара Константина и царице Јелене у Нишу;

6. маја – на празник Светог великомученика Георгија саслуживао на светој архијерејској литургији којом је началствовао Његова светост Патријарх српски г. Порфирије у Параклису Светог великомученика Георгија у Генералштабу Војске Србије у Београду, на дан славе Генералштаба Војске Србије;

8. маја – у недељу 8. другу по Пасхи

служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Јована Крститеља у Манастиру Јашуња, на којој је протојереја Милорада Стојановића, пароха лесковачког у пензији, одликовао правом ношења напрсног крста;

12. маја – на празник 12. Светог Василија Острошког чудотворца

служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Василија Острошког у изградњи у Нишу;

22. маја – у недељу 22. четврту по Пасхи, на празник Преноса моштију Светог оца Николаја,

служио свету архијерејску литургију у Храму Светог оца Николаја у Бабушници (Архијерејско намесништво белопаланачко), на дан храмовне славе;

24. маја – у уторак 24. недеље пете по Пасхи, на празник Светих Кирила и Методија,

служио свету архијерејску литургију у Храму Васкрсења у Нишу, на дан славе Богословије Светог Кирила и Методија у Нишу;

29. маја – у недељу 29. пету по Пасхи

служио свету архијерејску литургију у Храму Светог цара Константина и царице Јелене у Сврљигу (Архијерејско намесништво другог нишко);

31. маја – у уторак 31. недеље шесте по Пасхи

служио свету архијерејску литургију у Параклису Светих врачева Козме и Дамјана у кругу Војне болнице у Нишу, на дан годишњице битке на Чегру;

2. јуна – на празник 2. Вазнесења Господњег – Спасовдан

служио празнично бденије у Храму Вазнесења Господњег у Белој Паланци, на дан храмовне славе, уочи празника, а на дан празника свету архијерејску литургију у Храму Вазнесења Господњег у Медвеђи (Архијерејско намесништво јабланичко), на дан храмовне славе и славе Општине Медвеђа;

3. јуна – на празник 3. Светог цара Константина и царице Јелене

служио свету архијерејску литургију у Храму Светог цара Константина и царице Јелене у Нишу, на дан храмовне славе и славе Града Ниша;

5. јуна – у недељу 5. шесту по Пасхи

служио свету архијерејску литургију у Храму Свете Тројице у Мозгову (Архијерејско намесништво алексиначко);

12. јуна – на празник 12. Силаска Светога Духа на апостоле – Духове

служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу, на дан храмовне славе;

13. јуна – на други дан празника Силаска Светога Духа на апостоле – Духове служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Лесковцу, на дан храмовне славе и славе Града Лесковца;

14. јуна – на трећи дан празника Силаска Светога Духа на апостоле – Духове служио свету архијерејску литургију у Храму Силаска Светога Духа на апостоле у Власотинцу, на дан храмовне славе, на којој је рукопроизвео јереја Николу Пешића, пароха четвртог власотиначког, у чин протојереја;

18. јуна – у суботу недеље прве по Духовима служио свету архијерејску литургију у Храму Светог цара Константина и царице Јелене у селу Лоћика (парохија грејачка, Архијерејско намесништво алексиначко), уочи које је савршио чин великог освећења храма;

19. јуна – у недељу прву по Духовима служио свету архијерејску литургију у Храму Свете Тројице у Манастиру Габровац;

24. јуна – у петак недеље друге по Духовима, на празник Светих апостола Вартоломеја и Варнаве, служио свету архијерејску литургију у Храму Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Каонику (Архијерејско намесништво алексиначко), на дан храмовне славе;

26. јуна – у недељу другу по Духовима, на дан Светих свештеномученика житомислићких, служио свету архијерејску литургију у Храму Благовештења у Манастиру Житомислић (Епархија захумско-херцеговачка и приморска);

28. јуна – на празник Светог мученика Кнеза Лазара и Светих српских мученика – Видовдан служио свету архијерејску литургију у Храму Светих архангела Михаила и Гаврила у Манастиру Концел, на којој је рукоположио чтеца Душана Ђорђевића у чин ђакона;

3. јула – у недељу трећу по Духовима служио свету архијерејску литургију у Храму Светог цара Константина и царице Јелене у Нишу, на којој је рукоположио ђакона Душана Ђорђевића у чин презвитера;

4. јула – у понедељак недеље четврте по Духовима, на дан Преподобне Анастасије Српске, служио свету литургију у Параклису Преподобне Анастасије Српске при Храму Светог великомученика Прокопија у Прокупљу, на дан славе Параклиса, уочи које је савршио чин великог освећења Параклиса и на којој је рукопроизвео јереја Немању Симића, пароха четвртог прокупачког, у чин протојереја;

7. јула – на празник Рођења Светог Јована Претече – Ивањдан служио празнично бденије у Параклису Светог Јована Крститеља у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу, на дан славе Параклиса, уочи празника, а на дан празника свету архијерејску литургију у Параклису Светог Василија Острошког у порти Храма Светог Јована Крститеља у Манастиру Јашуња, на дан манастирске славе, савршивши уочи литургије чин великог освећења Параклиса; на литургији рукопроизвео протонамесника Дејана Димитријевића, пароха другог кумаревског, у чин протојереја;

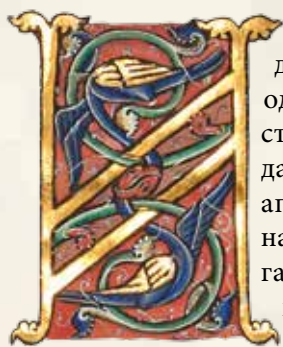
10. јула – у недељу четврту по Духовима служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

12. јула – на празник Светих апостола Петра и Павла – Петровдан служио свету архијерејску литургију у Храму Светих апостола Петра и Павла у Горњем Матејевцу (Архијерејско намесништво друго нишко), на дан храмовне славе, уочи које је савршио чин великог освећења храма и на којој је рукопроизвео јереја Ивана Симића, пароха горњоматејевачког, у чин протојереја.

Епископ нишки
Арсеније

СВЕТ И ДАЉЕ ИМА ПОТРЕБЕ ЗА АПОСТОЛИМА МИРА

Део беседе изговорене
на светој архијерејској
литургији на празник
Св. цара Константина и
царице Јелене у Нишу
2022. године

данас, након више од хиљаду седамсто година, свет и даље има потребе за апостолима мира, нарочито у јеку догађаја који потресају целокупну нашу планету, која се још није исцелила од нових болести, а нашла се усред ратне буке која се све више шири, глади чије се жртве повећавају и сваковрсних нагађања о злој будућности, која изазивају још већи страх и неизвесност код људи. Човек, колико год свестан историје био, склон је да заборавља значај лекција које она преноси. Када примером овога дивнога цара вером схватимо да историја није целосно наше постојање него његов

само мали, незнатни, а опет темељни део, део на коме се темељи наш идентитет, а зида и надограђује наша личност, уобличавајући се у лику Цара славе, Христу – тада јасно пред нама искрсава идеал који је пред све нас Константин својим делом

Позвани смо и данас да чувамо Константиново наслеђе и наслеђе наших светих предака, које се темељи на непролазним хришћанским вредностима.

ставио као неприкосновени циљ и једини сигурни модел за смислом, благостањем и правдом испуњеним друштвом. То је победа Крста, или још боље речено: победа Крстом. Победа Крстом је садржана у самој његовој појави. По вертикали његовој, по његовом усправном краку, дата нам је смерница и подсетник да се љубављу морамо успињати и кретати нагоре према Богу, љубављу која не треба да има алтернативу ни у чему у овоме свету, и чија мера ће увек бити повод за још већи раст у духовне висине личнога развоја. По хоризонтالي Крста позвани смо сви ми појединачно, али и као друштво, да се међусобно једни према другима односимо са љубављу и уважавањем достојанства друге личности, и да тако једни другима постајемо ближњи – једни другима браћа и сестре у Христу.

Позвани смо и данас да чувамо Константиново наслеђе и наслеђе наших светих предака, које се темељи на непролазним хришћанским вредностима. Религијска политика Светога цара Константина била је политика верске толеранције. Толеранција оставља по страни питање истинитости нечије вере или става. Она је искључиво наш однос према другоме који другачије мисли или верује. Христос је свима који верују у њега дао нови и непроцењиви дар познања истине, и хришћани су дужни да тај дар понуде и другима – али никада насилно. Истина и насиље нису ни појмовни а ни практични пар који би се уклапао у хришћанско разумевање сведочења и ширења хришћанства. Истина и љубав јесу тај појмовни

пар и највиши гарант верске толеранције. Ово је порука и значај празника који прослављамо: дужни смо да љубав и мир према свима покажемо; да их не намећемо, већ животом, као оруђем којим су се служили Божји угодници, покажемо како на делу изгледа преображени, охристовљени човек, чијим срцем влада Господ, а језиком и делима мир. ■

Медијско-информативна
служба Епархије нишке

**ИНТЕРНЕТ
ПРОДАВНИЦА
ВЕРСКИХ
АРТИКАЛА**

**ПРИМАЊЕ ОНЛАЈН
ПОРУЏБИНА НОН-СТОП**

Адреса:
prodavnica.eparhijaniska.rs

Контакт:
prodavnica@eparhijaniska.rs
тел. +381 (0)18 415 05 05

**ПРАВОСЛАВНА
ЕПАРХИЈА НИШКА**

**Књижара-галерија
СВЕТИ ЦАР
КОНСТАНТИН**

Нова адреса:
18000 Ниш
ул. Обреновићева 124
(код Маргера)

Радио Православне епархије нишке

ГЛАС

92 MHz

 www.radioglas.rs

 [radioglaseparhijeniske](https://www.facebook.com/radioglaseparhijeniske)

 [Радио ГЛАС](https://www.youtube.com/Radioglas)

 [radioglasnis](https://www.instagram.com/radioglasnis)

